

[illegible handwritten note] पार्वती पत[illegible] ॥०

[illegible marginal note]

ॐ स्वस्ति श्री गणेशाय नमः ॥

सूत उवाच ॥ ॥ अथातः संप्रवक्ष्या मि शुद्धं कैवल्यमुक्तिदं ॥ अनुग्र हान्महेशस्य भवदुःखस्य भेषजं ॥ १॥ न कर्म्मणामनुष्ठानैर्न दानै स्तपसापि वा ॥ कैवल्यं लभते मर्त्यः किंतु ज्ञानेन केवलं ॥ २॥ रामाय द ण्डकारण्ये पार्वतीपतिना पुरा ॥ या प्रोक्ता शिवगीताख्या गुह्याद्गु ह्यतमापि सा ॥ ३॥ यस्याः स्मरण मात्रेण नृणां मुक्तिर्ध्रुवा भवेत् ॥ पुरा सनत्कुमाराय स्कंदेनाभिहि

शीवगीता का पेट मां [illegible] वने
[illegible]

माहिमा॥४॥ सनत्कुमारः ओवाच यथा
मायं मुनिसत्तमः॥ महर्षपात्तिरे
णाग्रदत्तैबादरायणाः॥५॥ उक्तं तेन
हि कस्मैचिन्न दानव्यामिदं त्वया॥
सतपुत्रान्यथा देवाः शृण्वंति च त्र
पंति च॥६॥ श्रूयथस्नानमयाविप्रा
भगवन्बादरायणाः॥ भगवंस्देवत
सर्वाः किं शृण्वंति श्रापंति च॥७॥
तासां मासानां कार्तिकालानियं याव
पंति देवताः॥ पापासंयोथमास
ह्ययत्नाश्वं शृणु वत्स तत्त्व॥८॥ कि
माग्निहोत्रिणो विप्राः सान्ति ये

हरेर्पितः ॥ तएवसर्वफलदाः सु
राणांकामधेनवः ॥ ९ ॥ भक्ष्यभोज्यं
चपेयंच यद्दिष्टंसुपर्वणां ॥ अग्
नौहुतेनहविषातत्सर्वंलभ्यते
हिवि ॥ १० ॥ नान्यदस्तिसुरेशानामभि
ष्टसिद्धिप्रदंभुवि ॥ दोग्ध्रीधेनुर्य
थानीताद्दुःखदागृहमेधिनां ॥
११ ॥ तथैवज्ञानवान्विप्रोदेवानां
दुःखदोभवेत् ॥ धिग्द्वात्मनावि
प्रांतिप्रविष्टाविषयंसुराणां ॥ १२ ॥
यतोनजायतेभक्तिःशिवेकस्मा
पिदेहिनः ॥ तस्माद्विष्णौनैव

जायन्ते मूलपापिनः॥ ९३॥ यथा कथं चिद्‌ज्ञातापि मध्ये विघ्नघ्नते नृणाम्॥ आतं वापि चिरावज्ञा मे न विश्वासं भजन्मलं॥ ९४॥ कथयत्वं चुः यद्येवं देवताविघ्नमाचरंति न नृपतां॥ पौरुषं तत्र कस्यास्ति येन मुक्तिं भवंति॥ ९५॥ सत्यं मत्ताप्य जनबुद्धिनोपायोस्ति वा न वा॥ सूत उवाच कोटिजन्मार्जितैः पुण्यैः शिवे भक्तिः प्रजायते॥ ९६॥ इष्टापूर्तानि कर्माणि तेनाचरितमानवः॥ शि वार्पणधिया कामान्परित्यज्य

थाविधिः॥१७॥ अनुग्रहात्तेमर्त्यो
मोऽसुहृदो जायते नरः॥ ततो भीताः
पलायंते विघ्नं हित्वा सुरेश्वरः॥१८॥
आयुर्ते येन शुश्रूषाचरिते चंद्रमौ
लिनः॥ श्रावतो जायते ज्ञानं ज्ञान
देवाद्विमुच्यते॥१९॥ बहुनात्र किमु
क्तेन यस्य भक्तिः शिवे दृढा॥ महा
पापौघपापौघकोटिग्रस्तो विमु
च्यते॥२०॥ संसारबंधनात्तस्माद्दस्यः
कोवापिस्कंधीः॥ नियमाद्यस्तु
कुर्वीत भक्तिं वा द्रोहमेव च॥२१॥ त
स्यापि चेद्यसन्नोसौ फलं यच्छति
वांछितं॥ कुद्धं किंचित्समादाय प

शि॰ गी
॥ २ ॥

स्नंजलमेववा ॥ २४ ॥ योदद्याल्लियमे
नाश्रोतंस्येदद्याजगत्त्रयं ॥ नमस्कार
कोनियमात्नमस्कारप्रदक्षिणां
॥ २५ ॥ यः करोतिमहेशस्यतस्मैतुष्टो
भवेच्छिवः ॥ प्रदक्षिणायुतः कोपि
यः स्यात्तोषयेच्छिवं ॥ २६ ॥ गच्छन्न
मुपविष्टोवातस्याभीष्टंप्रयच्छति
चंदनंविल्वकाष्टस्यपुष्पाणिवन
जान्यपि ॥ २७ ॥ फलानितादृशान्ये
वयस्यप्रीतिकराणिवै ॥ दुःकरंन
स्यसेवायांकिमास्तिभुवनत्रये
॥ २८ ॥ वन्येषुयादृशीप्रीतिर्वर्त्तते
रमेशितुः ॥ उत्तमेष्वपिनान्येषु

दृशी गामभ्रेषु च ॥ २४ ॥ तत्र स्नात्वाद्द
शं देवं यः सेवेतान्म देवतां ॥ स हि भा
गीरथीतस्नात्वा कांसतेम गत्यु भ्रिको
२५ ॥ किं तु तस्यास्ति दुरितं कोटिजन्म
सुसंचितं ॥ यस्य अकाल्नाते मासाव
धौमो हांध चेतसः ॥ २६ ॥ न कालनि
यमो यत्र न देवोस्य सस्य कुलस्य च ॥ य
स्यापि चित्रं रमते तत्र ध्याने न केव
लं ॥ २७ ॥ स्वात्मलेनाशिवस्य वाशिव
सायुज्यमाप्नुयात् ॥ अतिस्लातर
युः श्री भूतेशां स्याधिपो पिथः ॥ २८ ॥
स तु राज्ञा हम स्तीति वादिनं हति
मान्वयं ॥ कर्तापि सर्वलोकानाम

क्षयैष्यत्यघानपि ॥ २२ ॥ शिवःशिवो
हमस्मीतिवादिनंयंचकंचन ॥ २३ ॥ आ
त्मनासहतादात्म्यभागिनंकुरुते
भृशं ॥ २४ ॥ धर्मार्थकाममोक्षाणांपा
रंयास्यथयेनवै ॥ मुनयस्तत्रवक्ष्या
मिव्रतंपाशुपताभिधं ॥ २५ ॥ कृत्वा
तुविरजांदीक्षांभूतिरुद्राक्षधारि
णः ॥ जपंतोवेदसाराख्यंशिवना
मसहस्रकं ॥ २६ ॥ संत्यज्यतेनम
र्त्यत्वंशैवींतनुमवाप्स्यथ ॥ ततः
प्रसन्नोभगवान्शंकरोलोक
शंकरः ॥ २७ ॥ भवतांदृश्यतामेत्य
कैवल्यंवःप्रदास्यति ॥ रामायद

ऽकारणेप्ययमगस्त्यःकुंभसंभवः॥ तत्सर्वं
वःप्रवक्ष्यामिकृत्स्नशोभक्तियोगतः॥
॥२८॥ इतिश्रीपद्मपुराणेशिवगीता
सूपनिषत्सुब्रह्मविद्यायांयोगशा
स्त्रेसूतऋषिसंवादेभक्तियोगोनामप्रथ
मोध्यायः॥१॥ ऋषयऊचुः॥ किम
र्थमागतोगस्त्योरामचंद्रस्यसन्नि
धिं॥ कथंवाविरजांदीक्षांकारया
मासराघवं॥१॥ ततःकिमाप्तवा
न्रामोफलंतद्वक्तुमर्हसि॥ सूत
उवाच॥ रावणेनयदासीतापहृता
जनकात्मजा॥२॥ तदावियोगदुः
खेनविलपन्नासराघवः॥ निर्नि
द्रोनिरहंकारोनिराहारोदिवानि

त्रि॰गी
॥२॥

त्रिं॥३॥मोक्षुमेवततःआगतास्मानु
ष्टोरघुनंदनः॥कृपामुत्पत्तिंज्ञा
त्वातस्यसान्निधिमागमत्॥४॥अथ
तंबोधयामाससंसारासारतांमुनिः
अष्टावक्र उवाच॥किंविषीदसिराजें
द्रकांनाकस्यापिवार्यतां॥५॥जडः
किंचिन्नजानासिदेहोयंपांचभौ
तिकः॥निर्लेपःपरिपूर्णश्चसाक्षी
त्वानंदविग्रहः॥६॥आत्मासंजाय
तेनैवम्रियतेनचदुःखभाक्॥सू
र्योसौसर्वलोकस्यचक्षुष्टेनयथा
स्थितः॥७॥तथापिचाक्षुषैर्दोषै
र्नकदाचिद्विलिप्यते॥सर्वभूतानां

रात्मापितद्वद्दुःखैर्नलिप्यते ॥ ८ ॥ दे
होपिमलपिंडोयंमुक्तिवीजोजडा
त्मकः ॥ दह्यतेवाह्निनाकाष्टैःश्विवा
यैर्भक्षितेपिवा ॥ ९ ॥ तथापिनैवजा
नातिविरहेतस्यकाव्यथा ॥ सुवर्ण
गौरीदूर्वाग्रादलश्यामलापिवा ॥
१ ॥ पीनोत्तुंगस्तनाभोगमध्यसू
क्ष्मविलग्नका ॥ रहस्थितंवजघ
नारक्तपादाधरोरुहा ॥ ११ ॥ एका
चंद्रमुखीविंबप्रतिबिंबरदच्छदा ॥
नीलेंदीवरनीकाशनयनद्वयशो
भिता ॥ १२ ॥ मत्तकोकिलसंलापा
मत्तद्विरदगामिनी ॥ कटाक्षैरनुगृ

ज्ञातिस्वापं चेषु च्छोत्रो मे: ॥१३॥ इन्द्रियो
मध्यते मूर्ध्नः स चपं चेषु च्छापितः ॥ त
स्माविवेकं वस्त्राभिः सृएगुष्वावहितो
नृप ॥१४॥ न च स्त्री न पुमानेष नैव
चायं नपुंसकः ॥ अमूर्तः पुरुषः पू
र्णो दृष्टा देही स जीवकः ॥१५॥ या त
न्वंगी मृदुर्बाला मलापरएंडजडाहि
का ॥ सा न पश्यति यत्किंचिन्न मृ
णोति न जिघ्रति ॥१६॥ चर्ममात्रं
तनुस्तस्या बुध्यास्पृक्ष्व एथव ॥
या प्राणादधिका सैव हंत तस्या घृ
णास्पद ॥१७॥ आयं ते यदि भूतिमो
देहिनः पांचभौतिकाः ॥ आत्मा य

घेकलत्तेष्वपरिपूर्णः सनातनः ॥१८॥
काकांतात्रकः कांतः सर्वएवसहो
दराः ॥ निर्मितायांगृहावल्यांतद
वच्छिन्नतांगतं ॥१९॥ नभसस्यांतु
दग्धायां नकाचित्क्षतिरुच्छ्रति ॥
तद्वदात्मापि देहेष्वपरिपूर्णः सना
तनः ॥२०॥ हन्यमानेषु तेष्वेव सत्व
यं नैव हन्यते ॥ हंताचेन्मन्यते हंतुं
हतश्चेन्मन्यते हतं ॥२१॥ तावुभौन
विजानीतो नायं हंति न हन्यते ॥ त
स्मान्मृत्यौ प्राप्तदुःखं न किंचिदस्यास्ति
कारणं ॥२२॥ स्वस्वरूपं विदित्वैवं दुः
खं संत्यक्त्वा सुखिभव ॥ श्री गु म उ वा च

मुने देहस्य नो दुःखं नैव चेयस्मात्म
नः ॥२४॥ सीतावियोगदुःखाग्निर्मां
भस्मीकुरुते कथं ॥ सम्भूयते योर्थः
सम्नास्तानित्वयेरितः ॥२५॥ जायतं त
थविश्वासः कथं मे मुनिपुंगव ॥ थ्यमो
स्ति कस्य वैभोक्तायेन अनुगतप्यते ॥ द्य
सुखस्य वापि दुःखस्य तद् हि मुनिम
त्तमः ॥ अगस्तिरुवाच ॥ दुर्ज्ञेया सा भवी
मायातयासंमोहितं जगत् ॥२६॥ मा
यां तु प्रकृतिं विद्धि मायिनं तु महेश्वरं
तस्यावयवभूतेन व्याप्तं सर्वमिदं ज
गत् ॥२७॥ सत्यज्ञानात्मकोऽनन्तो वि
भुरात्मा महेश्वरः ॥ तस्यैवांशो जीव

लोके आत्मा हृदये स्थितः॥२८॥ वि
स्फुलिंगयथावह्नेर्जायंते काष्ठयो
गतः॥ अनादिकर्मसंबद्धास्तद्वदं
शामहेशितु॥२९॥ अनादिवासना
युक्ताः क्षेत्रज्ञा इति ते स्मृताः॥ मनो
बुद्धिरहंकारश्चित्तं चेति चतुष्टयं॥३०॥
अंतःकरणमित्याहुस्तद्वतेयांतिविंब
ताः॥ जीवत्वं प्राप्नुयुः कर्मफलभो
क्तार एव ते॥३१॥ ततो वैषयिकं तेषां
सुखं वा दुःखमेव वा॥ त एव भुंजते
भोगायतनेस्मिन्शरीरके॥३२॥
स्थावरं जंगमं चेति द्विविधं वपुरुच्यते॥
स्थावरास्तस्य देहाः स्युः मस्मागु

श्रि·गी
॥९॥

स्खलनादयः ॥२२॥ सुंउआः स्वेदसा
न्तद्दुङ्गुलाइतिअंगमाः ॥ योनिम
न्येअपद्यंतेशरीरत्वायदेहिनः ॥२४॥
स्थाणुमन्येनुसंयांतियथाकर्मयथ
याश्रुतं ॥ सुखंदुःखंहंचेतिजीव
एषाभिमन्यते ॥२५ लिलैपापिपरंसो
तिर्मोहितःशंभुमायया ॥ कामक्रो
धस्तथालोभोमदोमात्सर्यमेवच
॥२६॥ मोहश्चैतारिषड्वर्गमिदंकारग
मंविदुः ॥ तैरेवबाध्यतेजीवःस्वप्रजा
गद्वस्थयोः ॥२७॥ सुषुप्तौतदभा
वाद्धजीवःशोकरतांगतः ॥ सर्वभ्रमा
ययास्पष्टःकारणंसुखदुःखयोः

॥३८॥ सुक्तौरजतवद्विश्वंमाययाह्स्य
मोहिवे॥ नतोविवेकज्ञानेनकोप्यत्रा
क्लिन्नदुःखभाक्॥३९॥ नतोविरमदुः
खात्वंकिमुधापरितप्यसे॥ श्रीराम
उवाच॥ मुनेसर्वमिदंसत्यंयत्स्वयाहगे
त्वयोदितं॥४०॥ तथापिनजहात्से
नस्थारब्धादृष्टमुल्बणं॥ यत्नंकुर्या
यथामथ्यंनष्टाविधमपीड्सं॥४१॥
तद्वत्प्रारब्धभोगोयंनजहातिवि
वेकिनं॥ ततःकिंबहुनोक्तेनप्रा
रब्धंसाक्षिवःस्मृतः॥४२॥ वाधते
मांदिवारात्रमहंकारोपिताहृशः॥
अत्यंतंपीडितोजीवःस्थूलदेहं

ता॰गी
॥२॥

विमुंचति ॥४३॥ तस्माज्जीवाम्नऐ
मत्यमुपायं श्रियमां हि जः ॥४४॥ इ
ति श्रीपद्मपुराणे शिवगौतासू
पनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे अ
गस्त्यराघवसंवादे वैराग्ययोगो ना
मद्वितीयोध्यायः ॥२॥ अगस्त्य उ
वाच ॥ भगवद्गीतावचः पुण्यं रामः
क्रोधादिपीडितः ॥ हितं नरोत्तमेते
तस्य मुमुक्षोः शिवभेषजं ॥१॥ मध्ये
समुद्रं यातासीत्सीता दैत्येन मत्प्रि
या ॥ कथं यास्यामि नरश्रेष्ठ साकेतं
तवसान्निधिं ॥२॥ वध्यंते देवताः
सर्वाः हारि मर्कटयूथपाः ॥ किंतु

चामरधारिणो यस्य संति सुरांगनाः ॥
३ ॥ भुंक्ते त्रिलोकीमखिलां यः शंभु
वरदर्पितः ॥ निष्कंटकं तस्य जयः क
थं तव भविष्यति ॥ ४ ॥ इंद्रजिन्नाम पु
त्रोयस्तस्यास्ति समरोद्धतः ॥ तस्याग्रे
संगरे देवाव कुबेरं पलायिताः ॥ ५ ॥
कुंभकर्णोनुजोभ्राता यस्यास्ति
समरोद्धतः ॥ अम्भोदिव्यास्त्र संयु
क्तश्चिरंजीवी विभीषणः ॥ ६ ॥ दु
र्गंतस्यास्ति लंकाख्यं दुर्जयं देवदा
नवैः ॥ चतुरंगबलं यस्य वर्त्तते को
टिसंख्यया ॥ ७ ॥ एकाकिनात्वया
जेयः सकथं नृपनंदन ॥ आकांक्ष

शि० गी
॥ ९॥

तेकरेधनुर्बाणंसंग्राममंसंयथा॥ ८॥ त
थात्वंकामंमोहंचजेयंतस्याभिभा
षसे॥ श्रीरामउवाच॥ सावित्रेयोहंमु
निश्रेष्ठभयांमेरक्षसाहता॥ यदि
तंनानिहन्म्यासुजीवनेमेस्तिकिं
फलं॥ अतस्तितत्संबोधेननमेकिं
चित्प्रयोजनं॥ ९॥ कामक्रोधादयः
सर्वेहंतव्यास्तेनुमम॥ अहंकारोपि
मेनित्यंजीवनंहंतुमुद्यतः॥ १०॥
हंतायांनिजंकांमायांचचतुरगाव
मतस्यच॥ यस्यतत्वंअभ्यासस्याम
लोकेपुरुषाधमः॥ ११॥ तस्मात्तं
स्यबधोपायंलंघयित्वांबुधिरले

ब्रूहि मे मुनिशार्दूल त्वत्तो नान्योस्ति
मे गुरुः ॥ १४ ॥ अगस्त्य उवाच ॥ एवं चे-
त्त्वं याहि पार्वतीपतिमव्ययं ॥ स चे-
त्प्रसन्नो भगवान्वांछितार्थं प्रदास्य-
ति ॥ १५ ॥ देवैरजेयः शक्राद्यैर्हरिणा
ब्रह्मणापि वा ॥ स ते वध्यः कथं वा स्तु शं-
करानुग्रहं विना ॥ १६ ॥ अतस्त्वां दी-
क्षयिष्यामि विरजामार्गमाश्रितः ॥
तेन मार्गेण भस्मेन दिग्धात्तेजोमयो
भव ॥ १७ ॥ येन हत्वा रणे शत्रून्सर्वान्का-
मानवाप्स्यसि ॥ भुक्त्वा भोगानलं चां-
ते शिवसायुज्यमाप्स्यसि ॥ १८ ॥ सूत
उवाच ॥ ततः प्रणम्य रामस्तं दंडव-

न्मुनिसत्तमं ॥ जातश्च दुःखनिर्मुक्तः अथ
हृष्टेनांतरात्मना ॥ ११ ॥ कृतार्थोहंमु
नेजातो वांछितार्थोस्म्यागतः ॥ पि
ता बुद्धिप्रसन्नस्त्वं यदि मे किं सुदु
र्लभं ॥ १२ ॥ अतस्त्वं विरजां दीक्षां ब्रू
हि मे मुनिसत्तम ॥ अगस्त्य उवा
च ॥ शुक्लपक्षे चतुर्दश्यामष्टम्यां वा
विशेषतः ॥ १३ ॥ एकादश्यां सोमवा
रे आर्द्रायां वा समारभेत् ॥ यं वाम
माहुर्यं रुद्रं यमग्निं परमेश्वरं ॥ १४ ॥
परात्परतरं चाहुः परात्परतरं शिवं ॥ ब्र
ह्मणो जनकं विष्णोर्वह्नेर्वायोः स
दाशिवं ॥ १५ ॥ ध्यात्वाग्निनावसथ्या

गिंत्रिस्रोतध्यवरणथकृष्ठथकृ ॥ पं
चभूतानिसंयम्यध्यात्वागुणैर्वि
धिंक्रमात् ॥ २४ ॥ मात्रपंचचतस्रश्च
त्रिमात्राद्विस्ततःपरं ॥ एकमात्रम
मात्रंहिद्वादशान्तंव्यवस्थितं ॥ २५ ॥
स्थित्वास्थाप्यामृतोभूत्वाव्रतंपा
शुपतंचरेत् ॥ २६ ॥ एतद्व्रतंपाशुपतंकरि
ष्यामिसमाहितः ॥ २७ ॥ प्रातरेवंतु
संकल्पनिधायाग्निंस्वशाखया ।
उपोषितःशुचिःस्नातःशुक्लांब
रधरःस्वयं ॥ २८ ॥ शुक्लयज्ञोपवी
तश्चशुक्लमाल्यानुलेपनः । जुहुया
द्विरजामंत्रैःप्राणापानादिभिस्त

शम्भो

तः॥२७॥ यन्नुवेकांतमेकाग्रः समि-
द्धंबरूस्थकं॥ आत्मन्यग्निंस-
मारोप्य यातिआग्नेतिमंत्रतः॥२८॥
भस्मादयाग्निरित्याद्यैर्विमृश्यांगा-
नि संस्पृशेत्॥ भस्मच्छन्नोद्विजो
विद्वान्महापातकसंभवैः॥२९॥ पा-
पैर्विमुच्यते सत्यं मुच्यते च न संशयः॥
वीर्यमग्नेर्यतो भस्म वीर्यवान् भस्म-
संयुतः॥३०॥ भस्मस्नानरतो विप्रो
भस्मशायी जितेंद्रियः॥ सर्वपाप-
विनिर्मुक्तः शिवसायुज्यमाप्नुयात्॥
३१॥ एवं कुरुष्व महाभाग शिवनाम-
सहस्रकं॥ इदं तु संप्रदास्यामि तेन

सर्वार्थमाप्स्यसि ॥ ३७ ॥ अगस्त्यस्याश्रमे दद्यौ
तस्मै शिवनामसहस्रकं ॥ वेदसाराभि
धानितं शिवप्रत्यक्षकारकं ॥ ३८ ॥ उक्तो
ऽतेन रामस्त्वं जप नाम दिवानिशं ॥
ततः प्रसन्नो भगवान् महापाशुप
तास्त्रकं ॥ ३९ ॥ तुभ्यं दास्यति तेनैव संख्य
ख्ये हत्वाप्स्यसि प्रियां ॥ तस्यैवास्त्रस्य मा
हात्म्यात् समुद्रं शोषयिष्यसि ॥ ४० ॥
संहारकाले जगतामस्त्रं तत् पार्वतीप
तेः ॥ तदलाभे दानवानां जयस्तव सुदु
र्लभं ॥ ४१ ॥ तस्मात् लब्धुं तदेवास्त्रं शर
णं याहि शंकरं ॥ ४२ ॥ इति श्रीपद्मपुरा
णे शिवगीतासूपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां

योगशास्त्रे शिवराघवसंवादे उपदेशो
नामतृतीयोध्यायः ॥ ३ ॥ सूत उवाच ॥ ए
वमुक्त्वा मुनिश्रेष्ठे गते तस्मिन्निजाश्र
मे ॥ अथ रामगिरौ रामः पुण्ये गोदा
वरीतटे ॥ १ ॥ शिवलिंगं प्रतिष्ठाप्य कृ
त्वा दीक्षां यथाविधि ॥ भूतिभूषितस
र्वांगो रुद्राक्षाभरणैर्युतः ॥ २ ॥ अभि
षिंच्य जलैः पुण्यैर्गौतमीसिंधुसंभ
वैः ॥ अर्चयित्वा वन्यपुष्पैस्तद्वद्वन्यफ
लैरपि ॥ ३ ॥ भस्मच्छन्नो भस्मशायी
व्याघ्रचर्मासने स्थितः ॥ नाम्नां सह
स्रं प्रजपन्नक्तं दिनमनन्यधीः ॥ ४ ॥
मासमेकं फलाहारो मासं पर्णाम

न कृतं तथा ॥ मासमेकं जलाहारो मासं
तु पवनाशनः ॥ ५ शांतो दांतश्च शान्ता
त्मा ध्यायन्नेवं महेश्वरं ॥ हृत्पंकजे स
मासीनम् उमादेहार्धधारिणं ॥ ६ ॥
चतुर्भुजं त्रिनेत्रं च विद्युत्पिंगजटाध
रं ॥ कोटिसूर्यप्रतीकाशं चंद्रकोटि
सुशीतलं ॥ ७ ॥ सर्वाभरणसंयुक्तं ना
गयज्ञोपवीतिनं ॥ व्याघ्रचर्मांबर
धरं वरदाभयधारिणं ॥ ८ ॥ व्याघ्र
चर्मोत्तरीयं च सुरासुरनमस्कृतं ॥
पंचवक्त्रं चंद्रमौलिं त्रिशूलडमरुध
रं ॥ ९ ॥ नित्यं च शाश्वतं शुद्धं ध्रुवमक्ष
रमव्ययं ॥ एवं नित्यं [illegible]पतो गतं मा

मचतुष्टयं ॥ १ ॥ अथस्नातोमहल्लाद:
थलयांबुद्भिषिण: ॥ समुद्रमथनो
त्तमंत्रावामिभद्रकालि: ॥ ११ ॥ रुद्र
वारणाग्निसंहितोभयांस्त्रिपुरविभ्र
म: ॥ तमाकर्णातिसंभ्रांतोयावत्स
पतिपुष्करं ॥ १२ ॥ तावदेवमहत्तेजो
एमस्यासीत्पुरोरि[illegible]ला: ॥ तेजसाते
नसंभ्रांतोनापश्यत्सदिशोदश:
१३ ॥ अंधीकृतेसरणालएर्मोहंया
तोनपाप्तमङ्ग: ॥ विचिंसतर्कयाम
सदैसमायांदिङ्गेश्वर: ॥ १४ ॥ अ
थोत्थायमहावीर: सञ्चक्रलाध
लु:सकं ॥ अविभ्यान्नमगोवाणी

याम्यैरभिमंत्रितैः॥४५॥ आग्नेयं वारु
णं सौम्यं मोहनं सौरपार्वतं॥ विष्णुच
क्रं महाचक्रं कालचक्रं तु वैष्णवं॥४६॥
रौद्रं पाशुपतं ब्राह्मं कौवेरं कालिशाल्म
लं॥ भार्गवादि बहून्यस्त्राण्येष ययौ प्रयु
क्तराघवः॥४७॥ तास्मिंल्लेभासिद्धास्त्रा
णि चास्त्राण्यस्य महीपतेः॥ विली
नानि महाभूस्यकरकाइवनारधौ॥
४८॥ अथलक्ष्मणोनजज्वाल धनुस्त
स्य करात्युतं॥ तूणीरं वांगुलीत्राणं
जोधिकावमहीपते॥४९॥ तंदृष्ट्वा
लक्ष्मणं भ्राता पपात भुवि मूर्छि
तः॥ यथा किंचित्करो रामो जानु

आमभवनीं गतः ॥ २० ॥ मीलिताक्षो
भयाविष्टः शंकरं शरणं गतः ॥ स
रोगात्सुखर स्तुवैः शंभोर्नामस
हस्रकं ॥ २१ ॥ शिवं च दण्डवद्भूमौ
प्रणनाम पुनः पुनः ॥ पुनश्च पू
र्वं चचाल सी वद्वोद्दिङ्मण्डलं
स्फचान् ॥ २२ ॥ चचाल वसुधा घो
रं पर्वताश्च चकंपिरे ॥ अथश्रेण
मचीमान्युज्योतिलं तेजश्चादध
त् ॥ २३ ॥ उन्मीलिताक्षो राम स्तु
यावद्यावत्स पश्यति ॥ तावद्दृष्टं
पभस्ररीलंकारा संयुतं ॥ २४ ॥ वायु
घमण्डलोद्भूतनवनीतस्यापंडव

र॥ श्रोतस्वर्णमरकतछायश्चंगदद्यो
चितं ॥२५॥ नीलपद्मेक्षणं कुस्वकर्ण
कंबलभूषितं ॥ रत्नपल्याणसंयुक्तं
मिवंद्यश्वेतचामरैः ॥२६॥ घंटिकाघ
र्घरैः शब्दैः पूरयंतो दिशो दश ॥ न
मासीनं महादेवं शुद्धस्फटिकविग
हं ॥ २७ ॥ कोटिसूर्यप्रतीकाशं कोटि
शीतांशुशीतलं ॥ व्याघ्रचर्मांबरधरं
नागयज्ञोपवीतिनं ॥ २८ ॥ सर्वालंका
रसंयुक्तं विद्युत्पिंगजटाधरं ॥ नील
कंठं व्याघ्रचर्मोत्तरीयं चंद्रशेखरं ॥ २९ ॥
नानाविधायुधोद्भासिदशबाहुं त्रि
लोचनं ॥ युवानं पुरुषश्रेष्ठं सच्चिदा
नंदविग्रहं ॥ ३० ॥ तथैव च सुखासीनं

अथमधुकवर्द्धनमुद्रा: संयुक्तानामिकांगुष्ठौ लिङ्गो ...: प्रसारितानाम मधुकवर्द्धनसमुद्रा संकल्पाकलशांकेर

श्रि॰ गी॰
॥ ३६ ॥

पूर्णचंद्रनिभाननां ॥ नीलेंदीवरश्या
मामुद्यन्मरकतप्रभां ॥ २९ ॥ मुक्ताभ
रणसंयुक्तां रात्रिं तारान्वितामिव ॥ वि
द्यक्षितिधरोत्तुंगकुचभारभराल
सां ॥ ३० ॥ सदासत्संशयाविषमध्य
देशांतनूदरां ॥ दिव्याभरणसंयुक्तां
दिव्यगंधानुलेपनां ॥ ३१ ॥ दिव्यमा
ल्यांबरधरां नीलेंदीवरलोचनां
अलकोद्भासिवदनां तांबूलगर्भ
सन्तोभितां ॥ ३२ ॥ शिवालिंगनसं
ज्ञातपुलकोद्भिन्नविग्रहां ॥ सच्चिदा
नंदरूपाद्यां जगन्मातरमम्बिकां
॥ ३३ ॥ सौंदर्यसारसंदोहां ध्यात्वा परि

नेंदुनः ॥ स्रुवस्रुवाहनसंयुक्तान्नानाप
युधलसत्करान् ॥ ४६ ॥ रक्तदंतरा
गीलिसामालिपाशिगायुतः ॥ स्रुवस्रु
कांतासमायुक्तान्दिक्पालान्भाविते: ॥
स्थितान् ॥ ४७ ॥ अग्रगांगरुडारूढं
शंखचक्रगदाधरं ॥ कालांबुदप्रती
काशां विद्युत्कांत्या श्रियायुतं ॥ ४८ ॥
जपेतमेकमनसा हृदा ध्यायं जना
र्दनं ॥ पश्चाच्चतुर्मुखं देवं ब्रह्माणं हं
सवाहनं ॥ ४९ ॥ चतुर्वक्त्रैश्चतुर्वेदै:
कमलैर्महेश्वरं ॥ स्तुवंतं भारतीयुक्तं
दीर्घकूर्चजटाधरं ॥ ५० ॥ अथर्वांगिर

सादेवं स्तुवंतं मुनिमंडलं॥ गंगादि
टनीयुक्तमंबुधिं नीलविग्रहं॥४१॥ श्वे
ताश्वतरमंत्रेण स्तुवंतं गिरिजापतिं
अनंतादिमहानागान्कैलासगिरि
सन्निभान्॥४२॥ कैवल्योपनिषत्पा
न्मणिरत्नविभूषितान्॥ सुवर्णवेत्र

ठ

हस्ताढ्यं नंदिनं पुरतः स्थितं॥४३॥ द
क्षिणे मूषिकारूढं गणेशं पर्वतोप
मं॥ मयूरवाहनारूढमुत्तरे षण्मु
खं तथा॥४४॥ महाकालं च चंडीशं पा
र्श्वयोर्भीषणाकृती॥ कालाग्निरु
द्रं दूरस्थं ज्वलदावाग्निसंनिभं॥४५॥

त्रिपादं कुटिलाकारं नटद्भृंगिरिटिं पु
नः॥ नानाविकारवदनान् कोटिशः
प्रमथाधिपान्॥ ४६॥ नानावाहन
संयुक्तान् परितो मातृमंडलं॥ पंचा
सद्वीजपाशाक्रान्तिभिश्च विद्याधरादि
कान्॥ ४७॥ दिव्यरुद्रकगीतानि गाय
त्किन्नरवृंदकं॥ तत्र त्रैयंबकं मंत्रं जप
द्विजकदंबकं॥ ४८॥ गायन्तं वीणया
गीतं नृत्यंतं नारदं दिवि॥ नृत्यतो ना
ट्यमेनां रंभादीनप्सरोगणान्॥ ४९॥
गायच्चित्ररथादीनां गंधर्वाणां क
दंबकं॥ कंबलाश्वतरौ भोः कर्णकुंड
लतां गतौ॥ ५०॥ गायन्तौ पन्नगौ गीत

कपालं कं बलं तथा॥ एवं देवसभां दृ-
ष्ट्वा कृतार्थो रघुनंदनः॥ ११॥ हर्षगं-
द्गदया वाचा स्तुवंदेवं महेश्वरं॥ दि-
व्यनामसहस्रेण प्रणनाम पुनः
पुनः॥ १२॥ इति श्री पद्मपुराणे शि-
वगीतासूपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां
योगशास्त्रे शिवराघवसंवादे शिव-
प्रादुर्भावो नाम चतुर्थोऽध्यायः॥ ४॥
सूत उवाच॥ अथ प्रादुरभूत्तत्र दि-
व्य एकरथो महान्॥ अनेकदिव्यर-
त्नांशु किर्मीरित दिगंतरः॥ १॥ सुघ-
वांचितपकाल्लामकाचक्रचतुष्टयः
मुक्तातोरणसंयुक्तः श्वेतछत्रशतान्वि-

रतः॥२॥शुद्धहेमखलीनाग्र्यतुरंग
गणसंयुतः॥मुक्तावितानविलस
दूर्ध्वदिग्ध्वजपटः॥३॥प्रमत्तकरि
णीयुक्तः पद्मरागोपशोभितः॥पा
रिजातमहोत्पलपुष्पमालाभिरंचि
तः॥४॥मृगनाभिसमुद्भूतकस्तूरीम
दपंकिलः॥कर्पूरागरुधूपाद्यगंधा
कृष्टमधुव्रतः॥५॥संवर्त्तघनघोषाढ्यो
नानावाद्यसमन्वितः॥वीणावेणु
स्वनासक्तकिन्नरीगणसंकुलः॥
६॥एवंरूपरथश्रेष्ठरूपादुत्तीर्य
शंकरः॥अंबयासहितस्तत्रपद्म
लोविभ्राजद्दा॥७॥सुरनीराजनैस्त्राणां

श्वेतचामरचालनैः ॥ दिग्गजाननपा
लैश्च प्रहृष्टो नीललोहितः ॥ ८ ॥ कं
णत्कंकणनिर्घोषैर्मंजमंजीरसिं
जितैः ॥ वीणावेणुस्वनैर्गीतैः पूर्ण
मासीज्जगत्त्रयं ॥ ९ ॥ पुंवाकाम्रकु
लारावैः श्वेतपारावतस्वनैः ॥ उभि
रूभषाफणिनोदर्शनाद्देववार्हिणः ॥
१० ॥ नन्दस्तु दर्शयंतः स्थानं चंद्रका
न्तकोटिसंख्यया ॥ प्रणमंतं ततो
राममुत्थाप्य वृषभध्वजः ॥ ११ ॥ स्था
लिनाय रथं दिव्यं प्रहृष्टेनांतरा
त्मना ॥ कमंडलुजलैः स्वच्छैः स्वयं
माचम्य यत्नतः ॥ १२ ॥ नमाचम्याथ

पा

पुरतस्तांकेराममुनेर्यतः॥ अथदिव्यं
धनुस्तस्मैददौतूणीरमक्षयं॥१२॥ म
हापाशुपतंनामदिव्यमस्त्रंददौत
तः॥ उक्तश्चानेनरामोपिप्रसादंचंद्रमौ
लिनः॥१४॥ अगम्याथाकरंरौद्रंसुग
मस्थानमिदंतप॥ अतोनेदंप्रयोक्तव्यं
सामान्यसमरादिके॥१५॥ अन्यस्मि
क्षिप्रतीघातमेतस्यभुवनत्रये॥ न
स्मात्प्राणात्ययेरामप्रयोक्तव्यमुप
स्थिते॥१६॥ अन्यदैत्यस्यशक्तंतुजं
गतांसंक्षयकृद्भवेत्॥ अथाहूयसुरश्रे
ष्ठान्लोकपालान्महेश्वरः॥१७॥ उवा
चपरमप्रीतिःस्वंस्वमस्त्रंप्रयच्छत॥

राघवोयं चतै रक्षो रावणो निहनिष्य
सि ॥ ५५ ॥ तस्मै देवैरवध्यत्वमिति दत्तो
वरो मया ॥ तस्मात्कालान्तरेनामेत्यभ
वंतो युद्धदुर्मदः ॥ ५६ ॥ साहाय्यम
स्य कुर्वंतु तेन सुस्था भविष्यथ ॥ त
स्मांश्चिरसाभ्यर्थ्य सुराः प्रांजल
यस्तथा ॥ ५७ ॥ प्रणम्य चरणौ शंभोः
स्वं स्वमस्त्रं ददुर्मुदा ॥ नारायणा
स्त्रं दैत्यारिर्वज्रमस्त्रं पुरंदरः ॥ ५८ ॥ ब्र
ह्मापि ब्रह्मदंडास्त्रमाग्नेयास्त्रं
धनंजयः ॥ याम्यं यमोपि मोहास्त्रं
रक्षोराजस्तथाददौ ॥ ५९ ॥ वरुणो
वारुणं पाशं वायव्यास्त्रं प्रभंजनः ॥

कौबेरंचकुबेरोपिरौद्रमीशानमेव
वच॥२५॥ सौरमष्टदलेसूर्यःसौ
म्यंसोमश्चपावकं॥ विश्वेदेवाःद्दुल
सैनसर्वावासवाभिधं॥२६॥ अथचतु
र्थंचरणंमेश्रृंरामोदशरथात्मजः॥
पांजलिःप्रणतोभूत्वाभक्तियुक्तो
भिपृष्टवान्॥२७॥ भगवन्मानुषेलो
केनोल्लंघ्योलवणांबुधिः॥ तत्रलंका
भिधंदुर्गंदुर्जयंदेवदानवैः॥२८॥ अ
नेककोटयस्तेचराक्षसावंतः॥ स
र्वेस्वाध्यायनिरताःशिवभक्ताजिते
न्द्रियाः॥२९॥ अनेकमायासंयु
क्ताबुद्धिमन्तोग्निहोत्रिणः॥ कथ
मेकाकिनाजेयामयाभ्रात्राचसंयु

बल

गः॥ २९॥ श्रीभगवानुवाच॥ रावणस्य
वधेरामरक्षसामपिमारणे॥ विचा
रेणत्वयाकार्यंसमयःकालेयमाग
तः॥ ३०॥ अधर्मेपिप्रवृत्तास्ते देवब्रा
ह्मणपीडनैः॥ तस्मादायुःक्षयंया
तेतेषांश्रीरपिमुंचति॥ ३१॥ राजसूय
संघनास्रक्रैरावणांलिहन्निष्यसि॥
पापासक्तोरिपुर्जेतुंसुकरःसंग
रांगणे॥ ३२॥ अधर्मनिरतःशत्रु
र्भाग्येनैवाद्यलभ्यते॥ आधर्तिष्ठ
ष्ठोपिसदाधर्मरतोपिवा॥ ३३॥
विनाशकालेसंप्राप्तेधर्ममार्गाच्यु
तोभवेत्॥ पीड्यंतेदेवताःसर्वाःसत

तैर्येनपापिना ॥ २२ ॥ ब्राह्मणानांप्र-
पयश्चैवतस्यनाथः स्वयंस्थितः ॥
किष्किंधानगरेरामदेवानामंशसं-
संभवाः ॥ २४ ॥ वानराः बहवोजाता
दुर्जेयाबलवत्तराः ॥ साहाय्यंतेक-
रिष्यंतितैर्बध्वाथपयोनिधिं ॥ २५ ॥
अनेकशैलसंबद्धेसेतौयांतुबलीमु-
खाः ॥ रावणंसंगरेहत्वातामानयन्
निजप्रियां ॥ २६ ॥ शस्त्रैर्युद्धेजयोय-
त्रतत्रास्त्राणिनयोजयेत् ॥ निर-
स्त्रेषुसशस्त्रेषुपलायनपरेषुच
॥ २७ ॥ शस्त्राणिमुक्तादिव्यानिस्वय-

श्री॰गी॰

॥२२॥

मेवविनयूपाति ॥ अथ किं बहुनोक्ते
न मयैवोत्पादितं जगत् ॥ ४३ ॥ मय्ये
व पाल्यते नित्यं मया संह्रियतेपि च ॥
अहमेकोऽग्रजन्मासुरस्सोपि म
हीपते ॥ ४४ ॥ ग्रसे हमेव सकलं जग
देतच्चराचरं ॥ मम वक्त्रे हताः सर्वे
समायुध्यहुर्मुदः ॥ ४५ ॥ निमित्तमा
त्रं त्वं भूयाः कीर्तिमाप्स्यसि संगरे ॥
इति श्री पद्मपुराणे शिवगीतासू
पनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे शि
वराघवसंवादे रामस्याल्पप्रशिनी
म पंचमोध्यायः ॥ ५ ॥ श्रीराम उवाच
भगवन्मम मे चित्रं महदेतत्प्रजाय

ति॥ शुद्धस्फटिकसंकाशास्त्रिनेत्रश्च
न्द्रशेखराः॥ १॥ त्रिमूर्त्तिलंपाशिधिन्वा
कृतिः पुरुषरूपधृक्॥ अंबयासहि
तोत्रैवरमसेत्रमयेःसह॥ ३॥ लंकण्य
पंचभूतादिलिंगदेत्त्राणवरं॥ तद्ब्रूहि
गिरिजानाथ मयि ते नुग्रहो यदि॥
४॥ श्रीभगवानुवाच॥ साधु पृष्टं म
हाभागा दुर्लेयममरैरपि॥ तत्तवक्ष्या
मि यत्नेन प्रेमबद्धेन सुव्रते॥ ५॥ पा
रंयाणस्पर्शनायासात्तेनसंसारनी
र्धेः॥ ईशंमे पंचभूतानि येन लो
कास्तु ईशा॥ ६॥ सप्तद्राःपर्वताः द्
याद्यसमास्वयस्तथा॥ इदंपते

शि॰गी
॥ २२ ॥

यानिचान्यानिस्थावराणिचरा
णिच॥ ६ ॥ गंधर्वाःप्रमथानागाःभ
वंतिमद्विभूतयः॥ पुराब्रह्मादयोदे
वाद्रष्टुकामाममाकृतिं॥ ७ ॥ संप्र
ययुःसर्वेममप्रियतरंगिरिं॥ स्तु
त्वाघ्यांज्येष्ठोदेवामांतदासुरतःस्थि

ल

ताः॥ ८ ॥ मांदृष्ट्वाथमयादेवान्लीं
लाकुलितचेतसा॥ तेषामपहृतंज्ञा
नंब्रह्मादीनांदिवौकसां॥ ९ ॥ अथ
तेपहृतज्ञानाममाग्रतःकोभवानि
ति॥ यथाब्रुवमहंदेवानहमेवपुरा
तनः॥ १० ॥ आसंप्रथममेवाहंवर्तामि

म

चसुरेश्वराः॥ भविष्यामिचलोकेषु

म्यंत्रो नाम्योस्मि कश्यनः॥२१॥ आनिरि
तं च भगोस्मि नाम्यांल्किं चित्सुरेश्वराः॥
न्नि मो नास्मि यो हम्स्य ष्ये याभ्रमण्णां बृस्य
ण स्पातिः॥२२॥ दक्षिणा च उंदं चो हं प्र
चः प्रसंचं एव च॥ अथ धर्म्मोर्द्धं चाविद्
षो द्विजश्चाहं सुरेश्वराः॥२३॥ सावि
त्री चापि गायत्री स्त्री पुमान्नपुमान
पि॥ त्रिष्टुब्जगत्यनुष्टुप्पंक्तिः छंदसु
स्थियामयः॥२४॥ सत्योहं सर्वमः श्रां
म स्थिता स्मि गोरु हं गरुडः॥ गोर्वाहं ग
रुडं चाहं घोरं हं जगताम्प्रभुः॥२५॥
श्रेष्ठः सर्वसुरश्रेष्ठो वसिष्ठोहमपां
पतिः॥ आर्यो हं भगवान्नी श्रुतो ओहं

चादित्यहं॥१६॥ऋग्वेदोहंयजुर्वेदः
सामवेदोहमात्मभूः॥अथर्वणाश्चमं
त्रोहंतथाचांगिरसांवरः॥१७॥इतिहा
सपुराणानिकल्पोहंकल्पवानहं॥ना
राशंसगेःस्थितिश्चाहंविद्योपनिष
दोप्यहं॥१८॥श्लोकाःसूत्राणिचैवाह
मनुव्याख्यानमेवच॥व्याख्यानानित
थाविद्याइष्टंहुतमथाहुतिः॥१९॥द
ष्टादृष्टमयंलोकःपरलोकोहमक्षरं
वहिश्चाहंतथाचांतःपुरस्तादहम
व्ययः॥२०॥ज्योतिश्चाहंपरंब्रह्मतस्मा
त्राणींद्रियाण्यहं॥बुद्धिश्चाहमहं
कारोविषयाहमेकलः॥२१॥ब्रह्माविः

महेशोहमुमास्कंदोविनायकः।
इंद्रोग्निश्चयमश्चाहंनिर्ऋतिर्वरु
णोनिलः॥२॥कुबेरोहंतथेशानो
भूर्भुवःस्वर्महर्जनः॥तपःसत्यंच
पृथिवीचापस्तेजोनिलोप्यहं॥३॥
आकाशोहंरविःसोमोनक्षत्राणि
ग्रहाह्यहं॥प्राणःकालस्तथामृ
त्युरमृतंभूतमप्यहं॥४॥भव्यंभवि
ष्यंकृत्स्नंचविश्वंसर्वात्मकोप्यहं॥
आमादौचतथामध्येभूर्भुवःस्व
स्तथैवच॥५॥ततोहंविश्वरूपोस्मि
शीर्षंचजगतांसदा॥अशितंपीतं
चाहंकृतंचाकृतमप्यहं॥६॥परंचैवा
परंचाहंसर्वपरायणं॥अहं

गछिंतं दिव्यमक्षरं सक्षममव्ययं ॥ २७ ॥
प्राणापानः पार्थ चैव सोम्यमग्राह्यम
गियं ॥ अहमेवापसंहन्नीस्वलोकं सं
जमात्निधिः ॥ २८ ॥ हृदये देवतात्वेन
प्राणत्वेन प्रतिष्ठितः ॥ शिरश्चोत्त
रतो यस्य पादौ दक्षिणतस्तथा ॥ २९ ॥
यः सर्वोत्तरतः साक्षादोंकारोऽहं त्रि
मात्रकः ॥ ऊर्ध्वमुत्तमयेथ स्याद
धश्चापनयेमृडः ॥ ३० ॥ तस्मादोंका
र एवाहमेकोनित्यः सनातनः ॥ ऋ
चो यजूंषि सामानि ॥ यो ब्रह्मा यद्दे
कर्माणि ॥ ३१ ॥ प्रणामयेद्ब्राह्मणेभ्य
स्तेनाहं प्रणवो मतः ॥ सोलोयथा मा
सपिंडं याप्राप्नीयपयस्यापि ॥ ३२ ॥ स

यो लोकान्न हन्ताहं सर्वव्यापी ततोस्म्य
हं ॥ ब्रह्मा हरिश्च भगवानाद्यंतं नोपलं
धवान् ॥ ३३ ॥ ततो मे वसुरायस्माद
नंतोहमंतो यतः ॥ गर्भजन्मजरामृत्यु
संसारभयसागरात् ॥ ३४ ॥ तारयामि
यतो भक्तांस्तस्मात्तारोहमीरितः ॥ च
तुर्विधेषु देहेषु जीवत्वेन वसाम्यहं ॥
३५ ॥ सूक्ष्मो भूत्वा च हृदये यत्तत्सूक्ष्मं
प्रकीर्तितः ॥ महातमसि मग्नेभ्यो
भक्तेभ्यो यत्प्रकाशये ॥ ३६ ॥ विद्युद्वत्तु
लं रूपं तस्माद्वैद्युतमस्म्यहं ॥ एक एव
यतो लोकान्विसृजामि सृजामि च ॥
३७ ॥ वासयामि च गृह्णामि तस्मादेको
हमीश्वरः ॥ न द्वितीयो यतस्तस्थे तुरी
यं ब्रह्म यत्स्वयं ॥ ३८ ॥ भूतान्यात्मनि सं

पौष्छ्यासज्जेमसंगृमे धर्मेत प्रीतिगुरो
भृत्ताविद्याधारवसन्तं स्वयंगोपुर
तीत लोकाधवादं नयं ... स्तेषु लो

हमतेकोरुद्रेवसाम्यहं ॥ सर्वान्लोका
न्विशेहंच ईशनीभिः स्वशक्तिभिः ॥
२६ ॥ ईशानमस्यजगतः स्वदृशंच
सुरीश्वरं ॥ ईशानमिन्द्रियं चाथ स
र्वेषामपि सर्वदा ॥ २७ ॥ ईशानः सर्व
विद्यानां यदीशानस्ततोस्म्यहं ॥
सर्वान्भावान्परीक्षेहमात्मज्ञानं
निरीक्षये ॥ २८ ॥ योगं च गमयेयस्
स्माद्भगवान्हमतोयतः ॥ अजस्रं च
ग्रसाम्रामि विसृजामि सृजामि च
॥ २९ ॥ सर्वाल्लोकान्नासयामि तेना
हं वैमहेश्वरः ॥ महत्यात्मज्ञानयो
गैरैश्वर्येस्तुमहीयते ॥ ३० ॥ सर्वा

निश्चांतिके रात्तःमदमने संसृर्गभीके
रवले एतेगुरुणव संप्रिनिर्म्मस्तयुग
ते भ्यानेस्मैपी नमः

भगवान्महादेवः स उ ऽन्यवानितो
स्म हं॥ एषोऽस्मि देवः प्रदिशोऽपि स
र्वाः पूर्वो हि जातोऽस्म्यहमेव गर्भे
४४॥ अहं हि जातस्य जनिष्यमा
णः प्रत्यङ्जनास्तिष्ठति सर्वतोमु
खः॥ विश्वतश्चक्षुरुत विश्वतोमु
खो विश्वतोबाहुरुत विश्वतःस्पा
त्॥४५॥ सं बाहुभ्यां धमति सं पतत्रै
द्यावाभूमी जनयं देव एकः॥ बाला
ग्रमात्रं हृदयस्य मध्ये विश्वं देवं जा
तवेदं वरेण्यं॥ ४६॥ मामात्मस्थं ये
नुपश्यंति धीरास्तेषां शांतिः शाश्वती
नेतरेषां॥ अहं योनिमधितिष्ठामि

त्वैकोव्ययेत्पूर्वेपंचविधंचसर्वे ॥४७॥
मामीशानंपुरुषंदेवमीड्यंविचार्य
मांयांतिमत्संनमेति ॥ प्राणेष्वंतर्म
नसोलिंगमाहुर्यस्मिन्याचसुखंत
थाकाशमाव ॥४८॥ तत्राग्निंलाहेतु
आत्तस्पमलंबुध्वासंचिंतयस्थाप
यित्वामयेद्ह ॥ एवंयेमांध्यायमाना
भजंतेतेषांशांतिःशाश्वतीनेतरे
षां ॥४९॥ नित्योनित्यानांचेतनश्चे
तनानांएकोबहूनांयोविदधाति
कामान् ॥ यतोवाचोनिवर्तंतेअप्रा
प्यमनसासह ॥५०॥ आनंदंब्रह्मणो
विद्वान्नबिभेतिकुतश्चन ॥ श्रुत्वेतिदे

वांसशांकंचैवरत्नानसमुद्रमं ॥ ५१ ॥ ज
पंतोममनामामानिममध्यानपराय
णा: ॥ सर्वेनेस्वस्वदेहंतेमत्मायुज्यंग
ता:सुरा: ॥ ५२ ॥ मत्तोयेपरिहृत्यंपंतेपत
र्यामहिभूतय: ॥ मय्येवसकलंजातं
मयिसर्वंप्रतिष्ठितं ॥ ५३ ॥ मयिसर्वं
लयंयातितद्ब्रह्माद्वयमस्म्यहं ॥ अणो
रणीयानहमेवतद्वन्महानहंविश्व
मिदंविचित्र: ॥ ५४ ॥ पुरातनोहंपुरुषो
हमीशोहिरण्मयोहंशिवरूपमस्मि ॥
अपाणिपादोहमचिंत्यशक्ति: पश्या
म्यचक्षु: सशृणोम्यकर्ण: ॥ ५६ ॥ अहं
विजानामिविविक्तरूपोनचास्तिवे
त्तामममाचिन्मसदाहं ॥ वेदैरनेकैरहमेव

वेद्यो वेदांतकृद्वेदविदेव चाहं ॥ ५७ ॥ नपु
ण्यपापे मम नास्ति नाशो न जन्म दे
हेन्द्रियबुद्धिरस्ति ॥ न भूमिरापो न च व
ह्निरस्ति न चानिलो मेस्ति न मे नभश्च
॥ ५८ ॥ एवंविदित्वा परमात्मरूपं गुहाश
यं निष्कलमद्वितीयं ॥ समस्तसाक्षी स
दसद्विहीनं प्रयाति शुद्धं परमात्म
रूपं ॥ ५९ ॥ एवं मां तत्वतो वेत्ति यस्तु रा
म महामते ॥ स एव नान्यो लोकेषु कै
वल्यफलमश्नुते ॥ ६० ॥ इति श्रीपद्मपु
राणे शिवगीतासूपनिषत्सु ब्रह्मवि
द्यायां योगशास्त्रे शिवराघवसंवादे
विभूतियोगो नाम षष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥
श्रीराम उवाच ॥ भगवन्यन्मयापृष्टं

नतत्रैवस्थितंविभो ॥ नचोत्तरंसमग्रां
लंपंथंलब्धोनैवमहेश्वर ॥ १९ ॥ परिछि
न्नपरीमाणोदेहेभगवन्नस्तव ॥ उत्प
त्तिःपंचभूतानांस्थितिर्वाविलयंकु
थं ॥ २० ॥ स्वस्वाधिकारसंबद्धाःकथंना
मस्थितासुराः ॥ तेसर्वेत्वंकथंदेवभु
वनानिचतुर्दश ॥ २१ ॥ सन्नःश्रुतापि
देवात्रसंदेहोमेमहानभूत ॥ यस्मा
यन्निश्चितस्यासंशयंछेत्तुमर्हसि ॥ २२ ॥
श्रीभगवानुवाच ॥ वटवीजेसुसूक्ष्मे
पिमहान्वटतरुर्यथा ॥ सर्वदास्तिमा
यावत्सःकृतन्यायात्तिनदृढ ॥ २३ ॥ त
दन्नमत्तनौरामभूतानामागतिर्ल
यः ॥ महासैंधवपिण्डोपिजलेक्षिप्तो

विलीयन्ते ॥६॥ नष्टेपटलेपुनःकाका
स्तत्रायान्तिपूर्ववत् ॥ प्रातःप्रातर्य
थालोकेजायन्तेसूर्यमंडलात् ॥७॥
एवंमत्तोजगत्सर्वंजायतेस्तुविली
यते ॥ मय्येवसकलंरामतद्विद्ध्यासी
हिसुव्रत ॥८॥ श्रीराम उवाच कथि
तोपिमहाभागदिग्जडस्ययथादि
शां ॥ निवर्त्ततेभ्रमोनैवतद्वन्मम
करोमिकिं ॥९॥ श्रीभगवानुवाच ॥
मयिसर्वंयथारामजगदेतच्चराच
रं ॥ वर्त्ततेतद्दर्शयामिनद्रष्टुंक्षमते
भवान् ॥१०॥ दिव्यंचक्षुःप्रदास्यामि
तुभ्यंदशरथात्मज ॥ तेनपश्यभयं
त्यक्त्वामत्तेजोमंडलंध्रुवं ॥११॥ न

चर्मचक्षुषा द्रष्टुं शक्यते मामकं म
हः॥ नरेण वासुरेणापि तन्मयानु
ग्रहं विना ॥ २२ ॥ इत्युक्त्वा प्रददौतस्मै
दिव्यं चक्षुर्महेश्वरः ॥ तथादर्शयद्दे
हस्यैव वक्त्रं पातालसन्निभं ॥ २३ ॥ वि
द्युत्कोटिप्रभं दिव्यमतिभीमं भया
वहं ॥ तद्दृष्ट्वैव भयाविष्टो राजानुभ्या
मवभ्रांगतः ॥ २४ ॥ प्रणम्य दण्डवद्भू
मौ तुष्टाव च पुनः पुनः ॥ यथोत्था
य महीपीरो यावदेवश पश्यति ॥ २५ ॥
वक्त्रे पुरभिदस्तत्र संस्तब्रह्माण्डकोट
यः ॥ चटकाइवलक्ष्यन्ते ज्वालामाला
समाकुलाः ॥ २६ ॥ मेरुमंदरविंध्या

त्रि·गी
॥ ३॥

ध्यागिरयः सप्तसागराः॥ द्वीपानि चैव
ग्रहर्क्षौघाः पंचभूतानि ते सुराः॥ १॥
वरणानि महाभागा भुवनानि
चतुर्दश॥ अतिवृह्माण्डमेवं तु दृष्ट्वा
स्थिरथात्मज॥ ५५॥ सुरासुराणां सं
ग्रामांस्तत्र पूर्वापरानपि॥ विस्मितोऽद्र
यावतारांश्च तत्कर्तॄन्यामि चण्डिकाः॥
५६॥ पराभवांश्च देवानां पुरा हृन्म
होद्धतैः॥ उत्पद्यमानान्नश्यमानान्स
र्वानपि विनष्टपत्तः॥ ५७॥ दृष्ट्वारामो भ
याविष्टः प्रणम्य च मुहुर्मुहुः॥ उप
त्यनलब्धानोऽथ वभ्रवन्नृपनेहन॥
ग्रंथोपनिषद्दासारै रथैस्तु सव

शांकरं॥ आनंदपरमानंदसर्वांगंदे
परिस्थितः॥२२॥श्रीमहादेव
अपर्याप्त्रि हर प्रसीद प्रसीद विश्वेश्व
र विश्ववंद्य॥ प्रसीद गंगाधर चंद्रमौ
ले मां त्राहि संसारभयादनाथं॥२३॥
त्वत्तो हि जातं जगदेतदीश त्वय्येव
भूतानि वसंति नित्यं॥ त्वय्येव शंभो
विलयं प्रयांति भूमौ यथा वृक्षलता
दयोपि॥२४॥ ब्रह्मेंद्ररुद्रादिमरुद्ग
णाश्च गंधर्वयक्षासुरसिद्धसंघाः॥
गंगादिनद्यो वरुणालयश्च वसंति
शूलिन्तव वक्त्रयंत्रे॥२५॥ त्वन्माय
या कल्पितमिंदुमौले त्वय्येव दृश्यत्व
मुपैति विश्वं॥ ओं भाजनः पशुपतिवि

यमेन त्वद्भक्तौ यथा रूपमहिं चरन्तौ ॥
२६ ॥ तेजोभिरापूर्य जगत्समस्तं प्रका
शयस्यजित्रांल्लोकभानुमन् ॥ विना
प्रकाशं न वदेव देवन्न च पश्यते विश्वमि
दं स्वरूपेण ॥ २७ ॥ मूलाश्रयो मे व वदं
न मर्थ धन्ते एव रैको महि विं धात्रौलं ॥
त्वच्चक्रमायेज गदेत द्विलन्माय
यैवोति विनिस्वयामि ॥ २८ ॥ रज्जौ भु
जंगो भय दोष थैव मजायते भास्मि
न चैति नात्र ॥ त्वन्मायया केवल मा
म रूपं तथैवाविश्वं त्वयि नीलकंठ ॥ २९ ॥
विचार्यमाणे तु वय त्वशरीरमाधा
रभावं जगतामुपैति ॥ न रूपवद्रूपमत्न
विद्ययैव पूर्णाम्भितानंदमयायतन्न

त्वं ॥ ३६ ॥ पूर्वोष्टपूर्वोपि विरक्तिक्रियाणां
भोक्ताफलेयष्यातियत्नमेव ॥ ममैत
द्देवंवचनंपुराणैस्त्वन्नोस्तिभिन्नंनहिकिं
चिदेव ॥ ३७ ॥ अज्ञानमूढमुनयोवदं
तिपूजोपहारादिवहिःक्रियाभिः ॥ ते
षांविरिंचोभवतीतिमिथ्याकुनस्य
मूर्खस्यतुभोगलिप्सा ॥ ३८ ॥ किंचिद्द
लेवाचुलकोदकंवायत्त्वंमहेशायनि
वेदयधत्से ॥ त्रैलोक्यलक्ष्मीमपियऽ
भ्यःसर्वंत्वयाविधाकृतमेवमन्ये ॥ ३९ ॥
ध्याप्नोषिसर्वाविदिशोदिशाश्चत्वंवि
श्वमेकःपुरुषःपुराणः ॥ नष्टेपित
स्मिन्नवनास्तिहानिर्घटेविनष्टेन
भसोयथैव ॥ ४० ॥ यथैवमाकाशग

शि॰गी
॥ ३३॥

मर्कविंबं स्वुद्रेषु पात्रेषु जलान्वितेषु॥
भजत्यनेकप्रतिविंबभावं तथात्वमंतः
करणेषु देवः॥ ३४॥ स्तुसर्जनेवाप्यवने
विनाशे विश्वस्य किंचित्तव नास्ति का
र्यं॥ अनादिभिर्देहभृतामदृष्टैस्तथा
पि तत्स्वपूर्ववृत्तमोघि॥ ३५॥ स्थूलस्य
सूक्ष्मस्याजडाजडस्य देहस्य शोभान
चिरं विनास्ति॥ अतस्तदारोपणमा
तनोति श्रुतिः पुरारेसुखदुःखयोस्तु
३७॥ नमः सच्चिदंभोधिहंसाय तुभ्यं
नमः कालकंठाय कालांतकाय॥ न
मस्ते समस्ताघसंहारकैर्नमस्तेऽ
गस्तित्वरूपैकभोक्त्रे॥ ३८॥ स्वयं प्रणाम
विश्वैः गाधालिः पुरतः स्थितः॥ वि

स्थितः परमेशानं जगाद रघुनंदनः॥
॥३९॥ उपसंहर सर्वात्मन्विश्वरूपमि
दं तव॥ प्रतीतं जगदैकात्म्यं दृष्टं भोभ
वदनुग्रहात्॥४०॥ श्रीभगवानुवाच॥
पश्य राम महाबाहो मत्तो मायापि
कल्पनं॥ इत्युक्त्वैवोपसंजह्रे स्वदे
हे देवतादिकान्॥४१॥ मिलितास्तः पु
नर्देवा घोषवद्रामः प्रपश्यति॥ भाव
देवगिरेः श्रृंगे व्याघ्रचर्मोपरि स्थि
तं॥ ददर्श पंचवक्त्रं नीलकंठं त्रिलो
चनं॥ व्याघ्रचर्मांबरधरं भूतिभूषित
विग्रहं॥४२॥ फणिकंकणभूषाढ्यं
नागयज्ञोपवीतिनं॥ व्याघ्रचर्मोत्तरे

शीर्षं च विद्युत्पिंगजटाधरं ॥४४॥ एका
किनं चंद्रमौलिं वरेण्यमभयप्रदं ॥ च
तुर्भुजं खड्गपरशुमृगहस्तं जगत्प
तिं ॥४५॥ अथाग्रपुरतस्तस्य प्रण
म्यापादविवेश्मसः ॥ अथाहरामं देवे
शो यद्यदस्तु मभिप्सिसि ॥४६॥ त
त्सर्वं वृणु राम त्वं मत्तो नान्योस्ति
गुरुः ॥४७॥ इति श्री पद्मपुराणे शि
वगीतासूपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां यो
गशास्त्रे शिवराघवसंवादे विश्वरूप
दर्शनो नाम सप्तमोध्यायः ॥७॥ श्री
राम उवाच ॥ पांचभौतिकदेहस्य चो
त्पत्तिर्विलयः स्थितिः ॥ स्वरूपं च क

वदेहे भगवन्वक्तुमर्हसि ॥ १ ॥ श्रीभ
गवानुवाच ॥ पंचभूतैः समारब्धो दे
होयं पांचभौतिकः ॥ तत्रप्रधानं पृ
थिवी शेषाणां सहकारिता ॥ २ ॥ ज
रायुजोंडजश्चैव स्वेदजश्चोद्भिज्जस्त
था ॥ एवं चतुर्विधः प्रोक्तो देहोयं पां
चभौतिकः ॥ ३ ॥ मानसोपि परः प्रो
क्तो देवानामेव संभृतः ॥ तत्र व
क्ष्ये षष्ठमतः प्रधानत्वाज्जरायुजं ॥
च ॥ शुक्रशोणितसंभूत धातिरेव ज
रायुजं ॥ स्त्रीणां गर्भाशये शुक्रमृतु
काले विशेद्यदा ॥ ४ ॥ रजसा योषि
ता युक्तं तदेवस्याज्जरायुजं ॥ बाहु
ल्याद्रजसः स्त्रीस्याच्छुक्राधिकात्पु

स्वर्वे दम्बोंऽस्वं संहननसुख पुत्रमित्र गेह स्तथा कांता
स्थाने पुंरत्नं पतत्पात पुंस्त्रेह भवं स्पाँस्थातं

मा भवेत्॥ ६॥ शुक्रशोणितयोर्मास्त्रि
जायते च नपुंसकः॥ ऋतुस्नाता भवे
न्नारी चतुर्थे दिवसे ततः॥ ऋतुकाल
स्तु निर्दिष्ट आषोडशदिनावधि॥ तत्रा
युग्मदिने स्त्री स्यात्पुमान्युग्मे दिने
भवेत्॥ ७॥ षोडशो दिवसे गर्भो जाय
ते यदि सुभ्रुवः॥ चक्रवर्ती तदा जा
यते च न संशयः॥ ८॥ ऋतुस्नाता
यस्य पुंसः साकांक्षं मुखमीक्षते॥
तदाकृतिर्भवेद्गर्भस्तत्पश्येत्स्वामि
नो मुखं॥ ९॥ या स्त्री चर्माधृतिः सूक्ष्मा
जरायुः सा निगद्यते॥ शुक्रशोणित
योर्योगस्तस्मिन्नेव भवेद्यतः॥ १०॥
तत्र गर्भो भवेद्यस्मात्तेन प्रोक्ता जरा

त्रि· गी
॥ ३५॥

रंव विक्र भव कांता वाहन मारावक

मनुजंकर्मा वसगतहै: ॥ दसिंहदन्तभान भातस्य

युजः ॥ अंडजाः पक्षिसर्पाद्याः स्वेद जामशकादयः ॥ १२ ॥ उद्भिजा वृक्षगुल्माद्या मानसाश्च सुरर्षयः ॥ जन्म कर्मवशात्सर्वेयानिषिक्तेस्मरमंदिरे ॥ शुक्ररक्तः समायुक्तः प्रथमेमासितद्रवं ॥ बुद्बुदंकालिलंयस्मात्ततः पेशी भवेदिदं ॥ १४ ॥ पेश्याघनं द्वितीयेतु मासिपिंडःप्रजायते ॥ करांघ्रिशीर्षकाद्यानितृतीयेसंभवंतिहि ॥ १५ ॥ आभिव्यक्तिश्चजीवस्य चतुर्थेमासिजायते ॥ ततश्चलतिगर्भोपिजनन्याजठरेस्थितः ॥ १६ ॥ पुत्रश्चदक्षिणेपार्श्वेकन्यावामेवतिष्ठति ॥ नपुंसकस्तूदरस्यभागेतिष्ठ

स्य सा ... पुंस्तात् दक्षे ... मात

द्वि॰गी
॥ ३१ ॥

तिमध्यमे ॥ १७ ॥ अथो दक्षिणपार्श्व
स्थो लेमाता प्रमान्यादि ॥ अंगप्रत्यं
गभागाश्च सूक्ष्मा सुयुगपत्रत् ॥
१८ ॥ विहायश्मश्रुदंतादीन् ज्ञेयानं
तरसंभवात् ॥ एषां प्रकृतिकस्यापि
विकृतिः संमता सतां ॥ १९ ॥ चतुर्थे
वकृताने षां भावाना यदि जायते ॥
पुंसो कार्याद् द्वयोभावाभीतल्वाघा
स्तु योषितां ॥ २० ॥ नपुंसके च ते मिश्रा
भवंति रघुनंदनः ॥ मात्रजं चास्यह
स्यं विषयाननभिकांक्षति ॥ २१ ॥ अ
तो मातुर्मनोभीष्टं कुर्यात् गर्भविवृ
द्धये ॥ सांच द्विहृदयां नारीमाहुर्दो
हदिनीं ततः ॥ २२ ॥ अदानाद्दोहदानां

स्तुर्गर्भस्थयंगतमादयः ॥ मातुर्यद्वि
षयालाभमलंतरात्मोजायतेसुतः ॥ २४ ॥
प्रवुद्धं पंचमेचित्तं मांसश्रोणितपुष्ट
ता ॥ षष्ठेस्थिःस्नायुनखरकेशलो
मविविक्तता ॥ २५ ॥ बलवर्णौ स्त्रीपुं
वितोसप्तमेत्वंगपूर्णता ॥ पादांत
रितहस्ताभ्यांश्रोत्ररंध्रेपिधायसः ॥
॥ २५ ॥ उद्विग्नोगर्भसंवासादास्तेग
र्भभयान्वितः ॥ आदिभूतप्रबोधो
सौगर्भदुःखादिसंयुतः ॥ २६ ॥ हा
कष्टमितिनिर्विण्णः स्वात्मानंशो
चयत्यथ । अनुभूतामयासर्वेष्वपु
मर्भक्षिदेहसकृत ॥ २७ ॥ कारंभवालु
कैलप्राप्याद्यस्यतासुखयाये ॥ जठ

श्रि·गी
॥ २६ ॥

ग्नमलसंतप्ताः पित्ताख्यारसविप्लुषः ॥
२९ ॥ गर्भाशये निमग्नं तु दंदह्यंति भृ
शं तु मां ॥ औदर्यः कृमिवक्त्रैश्च कोशि कू
टशाल्मलिकंटकैः ॥ ३० ॥ तुल्यानि च बहु
दंसातैं पार्श्वस्थैः श्लकचोदितं ॥ ग
र्भे दुर्गंधभूयिष्ठे जठराग्निप्रदीपि
ते ॥ ३१ ॥ दुःखं मयाप्तं यत्तस्मात्कनी
यः कुंभपाकजं ॥ पूयासृक्श्लेष्म
पायित्वं वांताशित्वं च यद्भवेत् ॥ ३२ ॥
अशुचौ कृमिभावश्च तत्प्राप्तं गर्भ
शायिना ॥ गर्भशय्यां समारुह्य
दुःखं यादृङ् मयापि तत् ॥ ३३ ॥ ना
तिशेते महद्दुःखं महाघोरं नरकेषु
यत् ॥ एवं स्मरन्मुहुः प्राप्तं नानाजी

श्रि

वस्थायातनाः ॥ २३ ॥ मोक्षोपायमभि
ध्यायन्वर्त्तते भ्यासतत्परः ॥ अष्टमे
त्वक्स्मृती स्यातां भोजस्तेजश्च हृद्भवं
॥ शुद्धमापीतरक्तं च निमित्तं जीव
नेमतं ॥ मातुरंतश्चलं गर्भस्थं बल
त्वं प्रधावति ॥ २५ ॥ ततो जातोऽष्टमे
मासि न जीवेत्सोऽजसोधिकः ॥ किं
चित्कालमसंस्थानं संस्कारास्पीड
तांगवत् ॥ २६ ॥ समयः प्रसवस्य
स्यान्मासेषु नवमादिषु ॥ मातुरं
स्रवहां नाडीमाश्रित्यानवतारितः ॥
नाल
२७ ॥ नाभिस्थनाडी गर्भस्य मात्राहा
रसावहा ॥ तेन जीवति गर्भोऽपि
मात्राहारेण पोषितः ॥ २८ ॥ अस्थि

विषम मास

प्रे.श्री
॥ ३८ ॥

यंत्रविनिष्पिष्टः पाचितः कुक्षिवर्त्मि
नः ॥ मेदोसृक्स्निग्धसर्वांगो जरायु
पुटसंवृतः ॥ ३९ ॥ निष्क्रामन्भृशदुः
खार्त्तो रुदन्नुच्चैरधोमुखः ॥ यंत्रा
दिवाविनिर्मुक्तः पतत्युत्तानशाप
धः ॥ ४० ॥ अकिंचित्करस्तदा लोको
मांसपेशीतयास्थितः ॥ श्वमार्ज्जा
रादिदंष्ट्रिभ्यो रक्ष्यते दण्डपाणि
भिः ॥ ४१ ॥ पितृवद्राक्षसं वेत्ति मातृ
वड्डाकिनीमपि ॥ पूयं पयोवदज्ञा
नाद्दीर्घकष्टं तु सेवते ॥ ४२ ॥ श्लेष्मणा
पिहितानाडी सुषुम्ना यावदेव हि ॥
व्यक्तवर्णं च वचनं तावद्वक्तुं न शक्य
ते ॥ ४३ ॥ अत एव च गर्भेपि रोदितं

नैवशोकयते॥ ततोथयौवनंप्राप्यम
न्मथज्वरविह्वलः॥५५॥ गायत्यकस्मा
त्तुवैस्तुतथाकस्माच्चवल्गति॥ आरो
हतितरूवेगाच्छांतानुद्वेजयत्यपि॥
५६॥ कामक्रोधमदांधस्मन्नकांश्चि
दपिवीक्षते॥ अस्थिमांसशिराला
यावामायामन्मथालये॥ ५६॥ उन्ना
नपृतिभराद्रक्तपारिनोदरसान्निभे॥
आसक्तःस्मरवाणार्तःआत्मन
दह्यतेभृशं॥५७॥ अस्थिमांसशि
रस्त्वग्भ्यः किमन्यद्दृश्यतेवपुः॥ वा
मानांमाययामूढोनकिंचीक्ष्यते
जगत्॥५८॥ निर्गतेप्राणपवनेदे
हंदृष्ट्वामृगीदृशाः॥ यथाहिताय

श्री·गी
॥ ३९ ॥

नैनैव वीक्षते पंचवर्षैर्दिनैः ॥ ४९ ॥ गृह
परिभवस्थानं जरां प्राप्यापि दुःखि
तः ॥ मोक्षमार्गापिदितारहोजंधम
नं न जीयते ॥ ५० ॥ सम्बद्धतो मदृद्धि
ः कटुतिक्तकषायभुक् ॥ वातभुग्नकं
टिग्रीवाकंठोरुचरणोबलः ॥ ५१ ॥ ग
दयुतासमाविष्टः परिभूतः स्वबंधुभिः ॥
भिः श्लेष्मलदिग्धांगो ग्लानिं गि
धनोत्सुकः ॥ ५२ ॥ ध्यायन्नसुखभाव
र्थान्केवलं वर्तते गृहे ॥ सर्वेन्द्रियवि
यालोपाज्जायते वालकैरपि ॥ ५३ ॥
ततो मृत्युजं दुःखमस्पष्टं तानोपल
भ्यते ॥ यस्माद्विभ्यति भूतानि प्रा
प्तापि परमां मतां ॥ ५४ ॥ जीयते स्म मुन
जंतुः परिष्वक्तोपि बंधुभिः ॥ सागर

त्रर्ल्लगतोगरुडेनेवपन्नगः॥५५॥हृ
कांतेक्वधनंपुत्राःक्रंदमानःसुहृज्जनं॥
मंडूकइवसर्पेणमृत्युनानीयतेपुनः॥
५६॥मर्मसूत्कृष्यमाणेषुमुच्यमानेषु
संधिषु॥यद्दुःखंम्रियमाणेनस्मर्यतां
मन्मुमुक्षुभिः॥५७॥दृष्टावाक्षिप्यमा
णायांसंज्ञयाह्रियमाणया॥मृत्यु
पाशैर्निबद्धस्यत्रातानैवोपलभ्यते॥
५८॥संरुध्यमानस्तमसामहच्चित्रमि
वाविशन्॥उपाहूतस्तथाज्ञातीन्वी
क्षतेज्ञानचक्षुषा॥५९॥अयःपाशेन
कालेनस्नेहपाशेनबंधुभिः॥आत्मा
नंकृष्यमाणंतंवीक्षतेपरितस्तदा॥
६०॥हिक्कयाबाध्यमानस्यश्वासेनप
रिशुष्यतः॥मृत्युनाकृष्यमाणस्यन

श्रि॰ गी॰
॥ ३९ ॥

स्वल्पवृत्तिपरायणं ॥ संसारयंत्रमारूढो
यमदूतैरधिष्ठितः ॥ क्व यास्यामीति दु
:खार्त्तैः कालपाशेन योजितः ॥ ६२ ॥
किं करोमि क्व गच्छामि किं गृह्णामि त्य
जामि किं ॥ इति कर्त्तव्यतामूढः कृच्छ्राद्दे
हमजन्मम न ॥ ६३ ॥ यातनापाशसं
बद्धो यमदूतैरधिष्ठितः ॥ इति गत्वानु
भवति याश्चास्ता यमयातनाः ॥ ६४ ॥
तासु यल्लभते दुःखं सहते मानवः कु
तः ॥ कर्पूरचंदनाद्यैस्तु लिप्यते सत
तं हि तन ॥ ६५ ॥ भूषणैर्भूष्यते चित्रैः
सुवस्त्रैः परिवार्यते ॥ अस्पृश्यं ज्ञायते
ते प्रेक्ष्यं जीवत्यक्तं न दा वपुः ॥ ६६ ॥ नि
ष्कासयंति निलयात्क्षणं न स्थाप्यं
स्यापि ॥ दह्यते च ततः काष्ठैस्तद्भस्म कि

यते क्षणान् ॥ ६७ ॥ भक्षितेवास्थिगाले न
गदूपूकुकरवायसैः ॥ पुनर्न देहपतेसो
पि जन्मकोटिशतैरपि ॥ ६८ ॥ मातापि
तागुरुजनः स्वजनो ममेति मायोप
मे जगति कस्य भवेत्प्रतिष्ठा ॥ एकोय
यावुजाति कर्मपुरः सरोयं विश्राम
वृक्षसदृशः खलु जीवलोकः ॥ ६९ ॥
सायं सायं वासवृक्षे समेताः प्रातः
प्रातस्तेन तेन प्रयांति ॥ त्यक्त्वान्यो
न्यं तं च वृक्षं विहंगा यद्वत्तद्वज्ज्ञात
योज्ञातयश्च ॥ ७० ॥ मरणे बीजं भवेज्ज
न्म जन्मबीजं भवेन्मृतिः ॥ घटीयंत्र
वदश्रांतो बंभ्रमीत्यनिशं नरः ॥ ७१ ॥
गर्भे पुंसः शुक्रपाताद्युक्तं मरणा

ॐ ऐं क्लीं सौः ६

शि॰गी
॥४०॥
शि

वधिः ॥ तदेतत्सुमहाव्याधेर्मेशाम्यस्मा
क्तिभेषजं ॥ ७४ ॥ इतिश्रीपद्मपुराणेशिव
गीतासूपनिषत्सुब्रह्मविद्यायांयोग
शास्त्रेशिवराघवसंवादेवैराग्ययोगोना
मासप्तमोध्यायः ॥ ७ ॥ श्रीभगवानुवा
च ॥ देहस्वरूपंवक्ष्यामिश्रृणुष्वावहि
तोनृप ॥ मत्तोहिजायतेविश्वंमय्येवं
मत्रधार्यते ॥ २ ॥ मय्येवेदमधिष्ठाने
लीयतेशुक्तिरूप्यवत् ॥ अहंतुनिर्म
लःपूर्णःसच्चिदानंदविग्रहः ॥ ३ ॥ अ
संगोनिरहंकारोशुद्धब्रह्मसनातनः ॥
अनाद्यविद्यायुक्तःसञ्जगत्कारण
तांव्रजे ॥ ४ ॥ अनिर्वाच्यामहाविद्या
त्रिगुणापरिणामिनी ॥ रजःसत्वं

ॐ ऐं ह्रीं सौं

तमश्चेतितद्गुणाः परिकीर्त्तिताः ॥४॥ सत्वं
सुखंसमादिष्टंसुखंज्ञानात्प्रदंनृणां ॥
दुःखास्पदं रजश्चवर्णं चंचलं च रजोमतं ॥५॥
तमः कृष्णं जडं प्रोक्तमुदासीनं सुखादि
षु ॥ अतो मम समायोगाच्छक्तिः सात्रिगु
णात्मिका ॥६॥ अधिष्ठाने तु मय्येव भ
जते विश्वरूपतां ॥ शुक्तौ रजतवद्रज्जौ
भुजंगो यद्वदेव तु ॥७॥ आकाशादीनि जा त्रा
यंते मत्तो भूतानि मायया ॥ तैरारब्धमि
दं सर्वं देहोयं पांचभौतिकः ॥८॥ पितृ
भ्यामशितादन्नात्षट्कोशं जायते वपुः ॥
स्नायवोस्थीनि मज्जा च जायते पितृ
तस्तथा ॥९॥ त्वङ्मांसं शोणितमिति
मातृतः संभवंति हि ॥ भावाः स्युः षड्वि

धास्तस्य मातृजाः पितृजास्तथा ॥१०॥ रा
जसाश्चात्मजाः सत्वसंभवा आत्मजास्त
था ॥ मृद्वः शोणितं मेदो मज्जा प्लीहा य
कृद्गुदं ॥११॥ हृन्नाभीत्येवमाद्यास्तु भा
वा मातृभवा मताः ॥ श्मश्रुलोमकचं स्ना
युशिराधमनयो नखाः ॥१२॥ दशनाः
शुक्रमित्यादि स्थिराः पितृसमुद्भवाः ॥
शरीरोपचितिर्वर्णो वृद्धिस्तृप्तिर्बलं स्थि
तिः ॥१३॥ अलोलुपत्वमुत्साह इत्यादीन्र
सजान्विदुः ॥ इच्छाद्वेषः सुखं दुःखं धर्मा
धर्मौ च भावना ॥१४॥ [illegible]
[illegible]णीत्येवमात्मजाः ॥ ज्ञानेंद्रि
याणि श्रवणं स्पर्शनं दर्शनं तथा ॥१५
रसनं घ्राणमित्याहुः पंच तेषां तु गो

સાત્વીકવાયુ [illegible]
રજસ સ્લેષ્મ
તમસ પિત:

चराः ॥ शब्दस्पर्शस्तथारूपंरसोगंधश्च
तिक्रमात् ॥१६॥ वाककरांघ्रिगुदोपस्थाना
कुः कर्मेंद्रियाणितु ॥ वचनादानगमन
विसर्गरतयः क्रमात् ॥१७॥ क्रियास्तेषां
मनोबुद्धिरहंकारस्त्वंतःपरं ॥ अंतःक
रणमित्याहुश्चित्तंचेतिचतुष्टयं ॥१८॥
सुखंदुःखंचविषयोविज्ञेयोमनसः
क्रिये ॥ स्मृतिभीतिविकल्पाद्याबुद्धेः
स्यान्निश्चयात्मिका ॥१९॥ अहंमम
अहंकारश्चित्तंचेतयतेयतः ॥ सत्वा
ख्यमंतःकरणंगुणभेदात्त्रिधामता
॥२०॥ सत्वंरजस्तमइतिगुणाःसत्वा
त्तुसात्विकाः ॥ आस्तिक्यशुद्धधर्मैक
मतिःप्रकृतयोमताः ॥२१॥ रजसोराज

[illegible] ॐ

शि·गी मायावाः कामक्रोधमदादयः निश्चल
४२ स्यप्रमादादिवंचनाशास्तु तामसाः २२
प्रसन्नेंद्रियतारोगपानालस्याद्यास्तु
सत्वजाः देहोमात्रात्मकस्तस्मादा
नेतद्गुणानिमान् २३ शब्दः श्रोत्रंमु
खरता वैचित्र्यं सूक्ष्मताधृतिः बलंच
गगनाद्वायोः स्पर्शश्च स्पर्शनेंद्रियं
२४ उत्क्षेपणमपक्षेपाकुंचनं गमनं
तथा प्रसारणमितीमानि पंचकर्मा
णिरूपसना २५ प्राणापानौ तथा
व्यानसमानोदानसंज्ञकान् नागं
कूर्मंच कृकरं देवदत्तं धनंजयः २६ द
शैतिवायुविकाराः तथा गृह्णाति लो
घवं तेषामुखनरः प्राणेनाभेः [illegible]

दधःस्थितः २४ वायसोनाम्नीकं
यानाभौहृदयपंकजे शायोश्वासरणमि
श्वासोच्छासादेरपिकारणं २५ अ
पानस्तुगुदेमेढ्रकटिजंघोदरेष्वपि
नाभिकंठमेहनयोरूरुजानुषु
तिष्ठति २६ प्राणापानधृतित्याग
ग्रहणाद्यस्यकर्मच समानोव्या
प्यनोऽखिलंशरीरंवह्निनासह २७
द्वासप्ततिसहस्रेषुनाडीरंध्रेषुसंच
रन् भुक्तपीतरसान्सम्यगानयन्देह
पुष्टिकृत् २८ उदानःपादयोरास्ते
हस्तयोरंगसंधिषु कर्मास्यदेहोन्न
यनोत्क्रमणादिप्रकीर्तितं २९ त्वगा
दिधातुनाश्रित्यपंचनागादयःस्थिता

त्रि॰ गी
॥४२॥

उद्गारादिनिमेषादिक्षुत्पिपासादिकं क्रमात्॥२३॥ तद्वदस्मात्श्रोत्रादित्तेषां कर्मप्रकीर्त्तितं॥ अग्नेस्तु रोचनं रूपं दीप्तं पाकं प्रकाशितं॥२४॥ अमर्षतीक्ष्णतासूक्ष्मत्वमोजस्तेजश्च शूरता॥ मेधावित्तं तथा धत्ते जलात्तु रसनं रसं॥२५॥ शैत्यं स्नेहं द्रवं स्वेदं गात्रादिमृदुतामपि॥ भूमेर्घ्राणेंद्रियं गंधं स्थैर्यं धैर्यं च गौरवं॥२६॥ त्वगसृङ्मांसमेदोस्थिमज्जाशुक्राणि धातवः॥ अन्नं पुंसाशितं त्रेधा जायते जठराग्निना॥२७॥ मलस्थविष्ठो भागः स्यान्मध्यमो मांसमावृजेत्॥ मनस्त्वणिष्ठो भागः स्यात्तस्मादन्नमयं मनः॥२८॥ अपां

स्याविष्टोमूत्रंस्यान्मध्यमोरुधिरंभवे
त् ऋणिष्टभागःप्राणंस्यात्तस्मात्मा
णोजलात्मकः ४६ तेजसोस्थिस्यावि
ष्टःस्यान्मज्जामध्यमसमुद्भवा नाड्यो
पिमांससंघातोशुक्रंमज्जासमुद्भवं
४७ वातपित्तकफास्तत्रधातवःपरिकी
र्तिता स्त्रांजलिजलंज्ञेयंरसस्यांज
योनव ४८ रक्तस्याष्टौपुरीषस्यसप्त
स्युःश्लेष्मणस्तुषट् पित्तस्यपंचच
त्वारिमूत्रस्यांजयस्त्रयः ४९ वसायां
मेदसोद्वौतुमज्जात्वंजलिसंमिता
मूर्द्धांजलिततःशुक्रंतदेवबलमुच्य
ते ५० अस्थ्नांशरीरेसंख्यास्यात्स
ष्टियुक्तंशतत्रयं नालिकानिकपाला

३६० हड्डीयन

निरुचकास्त्वरणानि च ॥ ४४ ॥ नवकानीति
नाम्नाकुः पंचधास्थीनि स्मृतयः ॥ देहेस्ते
लास्थिसंधीनां तत्र द्व्याद्व्योत्तरे ॥ ४५ ॥
शेरवाः प्रसरास्तुंडस्योत्थकास्तु रुलेखलाः
समुक्रमण्डलाः संखावर्तायन सल्लुंडकाः
४६ ॥ इत्यष्टधा समुद्दिष्टा शरीरेष्वपि सं
धयः ॥ सार्धकोटित्रयं लोम्नां श्मश्रुके
शांघ्रिलक्षकाः ॥ ४७ ॥ देहस्वरूपमेवं ते
प्रोक्तं स्यात्तथात्मजः ॥ यस्मादसारो
नास्त्येव पदार्थो भुवनत्रये ॥ ४८ ॥ देहे
स्मिन्नभिमानेन महापापाय बुद्धयः ॥
अहंकारेण पापेन क्रियंते हंत मानवैः ॥
४९ ॥ तस्माद्देहस्वरूपं तु बोधयंतु मु
मुमुक्षुभिः ॥ ५० ॥ इति श्री पद्म पुराणे
शिवगीतासूपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां यो

गयाक्षेत्रे शिवराघवसंवादे शारीरनिरू
पणं नाम नवमोध्यायः ९ ॥ श्रीरा
मउवाच ॥ भगवन्नत्र जीवोसौ अंतो दे
हे वा तिष्ठति ॥ जायते वा कुतो जीवः स्वरूपं
चास्य किं विद ॥ १ ॥ देहांते कुत्र वा याति यो
दि वा कुत्र तिष्ठति ॥ कथमायाति वा देहं
पुनर्नयाति वा वद ॥ २ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥
साधु पृष्टं महाभाग गुह्याद्गुह्यतरं हि
यत् ॥ देवैरपि सुदुर्ज्ञेयमिंद्राद्यैर्वा महर्षि
भिः ॥ ३ ॥ न्यस्मै नैव वक्तव्यं मयापि र
घुनंदन ॥ त्वद्भक्त्याहं परं प्रीतो वक्ष्याम्यव
हितः शृणु ॥ ४ ॥ सत्यज्ञानात्मकोनंतः
सच्चिदानंदविग्रहः ॥ परमात्मा परं ज्यो
तिरव्यक्तो व्यक्तिकारणं ॥ ५ ॥ नित्यो वि
शुद्धः सर्वात्मा निर्लेपोहं निरंजनः ॥ स

वधर्मविहीनश्च न ग्राह्यो मनसापि वा
हं ॥ नाहं सर्वेन्द्रियैर्ग्राह्यः सर्वेषां ग्राह
कोप्यहं ॥ ज्ञाताहं सर्वलोकस्य मम ज्ञा
ता न विद्यते ॥ ७ ॥ दूरं सर्वविकाराणां
परिणामादिकस्य च ॥ यतो वाचो नि
वर्तन्ते अप्राप्य मनसा सह ॥ ८ ॥ आ
नन्दं ब्रह्मणो ज्ञात्वा न बिभेति कुतश्च
न ॥ यस्तु सर्वाणि भूतानि ह्यात्मैवा
भूद्विजानतः ॥ ९ ॥ मां च सर्वेषु भूते
षु ततो नैव विजुगुप्सते ॥ यस्मिन्सर्वा
णि भूतानि ह्यात्मैवाभूद्विजानतः ॥
॥ ११ ॥ दृश्यते त्वग्र्यया बुद्ध्या सूक्ष्मया
सूक्ष्मदर्शिभिः ॥ अनाद्यविद्यया
युक्तस्तथाप्येकोहमव्ययः ॥ १२ ॥ अ

को मोहः कस्तदा शोक एकत्वमनुपश्यतः ॥ एषु सर्वे
षु भूतेषु गूढात्मा न प्रकाशते ॥

व्याकृतवस्तुस

व्याकृतत्वस्वरूपोजगत्कर्ताहमीश्व
रः ज्ञानमात्रेयथाहंरूपमिदंस्वप्नेज
गत्त्रयं १३ तद्वन्मयिजगत्सर्वंरूप
तोस्तिविलीयते मायाविद्यासमायु
क्तोजीवत्वेनवसाम्यहं १४ पंचकर्मे
न्द्रियाण्येवपंचज्ञानेन्द्रियाणिच
मनोबुद्धिरहंकारश्चित्तंचेतिचतुष्ट
यं १५ वायवःपंचमिलितायांति।
लिंगशरीरतां तत्राविद्यासमायुक्तं
चैतन्यंप्रतिबिंबितं १६ व्यावहारिक।
जीवस्तुस्वेत्रज्ञपुरुषोपिच सएवज
गतांभोक्तानाद्ययोःपुण्यपापयोः १७
इहामुत्रगतिस्तस्यजागत्स्वप्नादिभो।
क्तृता यथादर्पणकालिमामालिन्यरूप

तेमुखं ॥१८॥ तद्वदंतःकरणगैर्दोषैरात्मा
भिरूप्यते ॥ परस्पराध्यासवशात्स्यादं
तःकरणात्मनोः ॥१९॥ एकीभावाभि
मानेनपरात्मादुःखभागिव ॥ मरुभू
मौजलत्वेनमध्याह्नेमरीचिकाः ॥
२०॥ दृश्यंतेमूढचित्तस्यनह्याईस्थःस
दाविः ॥ तद्वदात्मानिर्लेपोदृश्यतेमूढ
चेतसा ॥२१॥ स्वाविद्यामात्रदोषेणक
र्तृत्वादिकधर्मवान् ॥ तत्रत्वन्नमयेपिं
डेहृदिजीवोपितिष्ठति ॥२२॥ आनखा
ग्रंव्याप्यदेहंतद्वद्बाह्यतःस्फुरत् ॥ सोयं
मदाभिमानेनमांसपिंडोविराजते ॥
२३॥ नाभेरूर्ध्वमधःकण्ठाद्व्याप्यतिष्ठ
त्ययंसदा ॥ तस्यमध्येस्थितंहृदयंसनाल

पद्मकेसरवत् ॥ २४ ॥ अधोमुखं च तत्रा
स्ति सूक्ष्मं सुषिरमुत्तमं ॥ नवद्वाकाश
मित्युक्तं तत्र जीवो वातिष्ठति ॥ २५ ॥ वाला
ग्रशतभागस्य शतधा कल्पितस्य च ॥ भा
गो जीवः स विज्ञेयः स चानंत्याय कल्
ते ॥ २६ ॥ कदंबकुसुमोद्बद्धकेसरा इव स
र्वतः ॥ प्रसृता हृदयान्नाड्यो याभिर्व्या
प्तं शरीरकं ॥ २७ ॥ हितं बलं प्रयच्छंति य
[illegible]हिता स्मृताः ॥ द्वासप्ततिसहस्रै
स्तासंख्या भायोगाविन्नमैः ॥ २८ ॥ हृद
यात्तास्तु निष्क्रांता यथार्काद्रश्मय
स्तथा ॥ एकोत्तरशतं तासु मुख्या विष्व
ग्विनिर्मिता ॥ २९ ॥ प्रतीन्द्रियं दशान्या
निर्गता विषयोन्मुखाः ॥ नाड्यः स्वा

मादिदेहेतुल्यात्सुखप्रादि फलभुक्तये ॥ २९ ॥
वहंसमभोयथानद्योनाशुःकर्मफलंत
था ॥ आनतैकोऽपिगानाडीपूर्वपर्यंतमं
जसा ॥ ३० ॥ सुषुप्तौतिसमाद्दिष्ठानया
गछ्विमुच्यते ॥ तत्रोपचित्तचैतन्यंजी
वात्मानंविदुर्बुधाः ॥ ३१ ॥ यथाराहुरह
श्योपिदृश्यतेचंद्रमंडले ॥ तद्वत्सर्वग
तोह्यात्मालिंगदेहेपिदृश्यते ॥ ३२ ॥
नीयमानेघटाकाशेयथाकाशो
पिनीयते ॥ तद्वत्सर्वगतोह्यात्मालिं
गदेहेपिनिर्गते ॥ ३३ ॥ दृश्यमानोय
थाकुंभेघटाकाशोपिदृश्यते ॥ तद्वत्स
र्वगतोह्यात्मालिंगदेहेपिदृश्यते ॥
३४ ॥ निश्चलःपरिपूर्णोपिगछतीसु

पचर्यंति ॥ जाग्रत्काले यथाज्ञेयमभि
व्यक्तिविशेषधी ॥ ३६ ॥ व्याप्नोति निः शि
ष्यः सर्वान्भानुर्दशदिशो यथा ॥ नाडि
भिर्वर्त्तयोयांति लिंगदेहसमुद्भवाः ॥
३७ ॥ तत्कर्मानुसारेण जाग्रद्भोगोप
लब्धये ॥ इदं लिंगशरीराख्यमामोक्ष
न्नविनश्यति ॥ ३८ ॥ आत्मज्ञानेन नष्टे
स्मिन्साविद्ये स्वशरीरके ॥ आत्मस्वरू
पावस्थानं मुक्तिरित्यभिधीयते ॥ ३९ ॥
उत्पादिते घटे यद्वद्घटाकाशत्वमृच्छ
ति ॥ घटे नष्टे यथाकाशः स्वरूपेणाव
तिष्ठति ॥ ४० ॥ जाग्रत्स्वापक्षयेध्यात्स्व
प्नभोग उपस्थिते ॥ बोधावस्थां तिरोधा
य देहाद्याश्रयलक्षणं ॥ ४१ ॥ कर्माज्ञा

शि॰ गी
॥४८॥

चित्तसंस्कारसूत्रस्थप्रतिसंस्थया ॥ अवसं-
चप्रयासतो मायावी चात्ममायया
॥४२॥ घटादिविषयान्सर्वान्बुध्यादिक-
रणानि च ॥ भूतानि कर्मवशतो वास-
नामात्रवस्थिता ॥४३॥ एतान्पश्यन्
स्वयंज्योतिः साक्ष्यात्मा व्यवतिष्ठते ॥ अ-
यंतःकरणादीनां वासनाद्वासना-
त्मतां ॥४४॥ वासनामात्रसाक्षित्वं तेन
मत्परायणं ॥ वासनाभिः प्रपंचोत्र
दृश्यते कर्मचोदितः ॥४५॥ जाग्रद्भूमौ
यथा तद्वत्कर्तृकर्मक्रियात्मकः ॥ विशे-
षे बुद्धिः साक्ष्यात्मा स्वयमेव प्रकाशते
॥४६॥ वासनामात्रसाक्षित्वं साक्षिणः
साप उच्यते ॥ भूतजन्मानि यद्भूतं कर्म

महासमानावसात् ॥ ४७ ॥ नदीयस्त्वाद्धय
स्याद्वै स्वप्नं आयुः अपकृपाति ॥ मध्येवयसि
कार्केस्यात्करणानामिकादिते: ॥ ४८ ॥
आग्नेरणवीक्ष्यते स्वप्नं वासमाकर्षणम:
वन्नाणात् ॥ द्द्यामुः परलोकंतुकर्मविधा
दिसंभ्रतः ॥ ४९ ॥ भाविलोजन्मनोरूप
स्वप्नआत्माऽपकृपाति ॥ यद्द्दायतना
ख्यनः अंतोगगनमण्डले ॥ ५० ॥ आ
कुंचापक्षोपतत्तेभीडोनिलयनाय
सः ॥ एवंजागरस्वप्नभोआतआ
भाभिसंचरन् ॥ ५१ ॥ अबोधकरण
ग्रामः कारणेनोतिचैकतां ॥ नाडीभा
गेरिंद्रियाणामाप्याघ्यायवासना: ॥
५२ ॥ सर्वंग्रासित्वाकार्यंचविज्ञानाभा

प्रलीयते॥ ईश्वराराधनेसक्ते ध्येन त्सदा सुख
मयो भवेत्॥५३॥ सकलः प्रपंचविलयस्त
दा भवति चात्मनः॥ योषितः काम्यमाना
याः संभोगान्ते यथा सुखं॥५४॥ स आनं
दमयो वा योगानांतरः केवलस्तथा॥ प्रज्ञा
त्मितां समासाद्य विज्ञानात्मा तथैव सः॥
५५॥ विज्ञानात्मा कारणात्मा तथापि सं
स्तथापि सः॥ अविद्यासूक्ष्मवृत्त्यात्त्वनु
भवत्येव सुखं तदा॥५६॥ अज्ञानमपि
सास्वादित्यत्तिभिश्चानुभूयते॥ यथा
हं सुखमस्वाप्सं नैवाकिंचिद्वेदिषं॥
५७॥ इत्येवं प्रत्यभिज्ञापि पश्चात्तस्यो
पपद्यते॥ जाग्रत्स्वप्नसुषुप्त्याख्यमे
ति ह्यमुत्र लोकयोः॥५८॥ पश्चात्कर्म
वसादेव विस्फुलिंगा इवानलात्॥ जा
यंते कारणादेव मनोबुद्ध्यादिकानि

तुं॥५९॥ पयःपूर्णोघटोयद्वन्निमग्नःस
लिलाशये॥ तेरैवोद्धृतआयातिविज्ञा
नात्मातथात्मसङन्॥६०॥ विज्ञानात्मा
कारणात्मास्तथातिष्ठंस्तथापिसः॥
रूपतेगच्छतीसेवनष्टेप्यायात्मरूप
तां॥६१॥ एकाकारोयमात्मातत्कार्ये
ष्वेवंपरःपुमान्॥ कूटस्थोरूपतेतद्व
द्धस्यागच्छतीवसः॥६२॥ मोरुमा
व्यांतरायत्वात्सर्वंतस्योपपद्यते॥ दे
होऽस्यतीनआत्मापिस्वयंज्योतिः
स्वभावतः॥६३॥ एवंजीवस्वरूपंते
प्रोक्तंदशारथात्मजः॥६४॥ इति श्री
पद्मपुराणे शिवगीतासूपनि

मत्सुब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे शिवराघ
वसंवादे जीवस्वरूपनिरूपणं नाम द्श
मोऽध्यायः ॥१०॥ श्रीभगवानुवाच ॥ देहांत
गतिं तस्य परलोकगतिं तथा ॥ वक्ष्यामि नृ
पशार्दूल मत्तः शृणु समाहितः ॥१॥ भुक्तं
पीतं यत्तस्यत्रतदस्माहारसबंधनं ॥ स्थूलदेह
स्यालिंगस्य तेन जीवनधारणं ॥२॥ व्याधि
नाजरया वापि पीड्यते जाठरोनलः ॥ श्ले
ष्मणा तेन भुक्तान्नं पीतं वा न पचत्यलं ॥
३॥ भुक्तपीतरसाभावात्तत्र शुष्यंति धा
तवः ॥ भुक्तपीतरसेनैव देहे लिंपति नि
त्यसः ॥४॥ समीकरोति यत्तस्मात्समा
नो वायुरुच्यते ॥ इदानीं तद्रसाभावाद्दे
मबंधनं श्लानितः ॥५॥ परिपक्वरसत्वेनय

प्राग्गोरवतः फलं ॥ स्वयमेवपत्यास्तुतथा
लिंगं नैवोर्वृजेत् ॥६॥ तत्तत्स्थानादपाक्र
म्य हृषीकाणां च वासनाः ॥ आध्यात्मिका
नि भूतानि हस्य मे चैकतां गताः ॥७॥ न
चोर्ध्वगः प्राणवायुः संयुक्तो नव वायु
भिः ॥ ऊर्ध्वं छ्छूसो भवत्येव यदानेनैकतां ग
तः ॥८॥ चक्षुर्षी वाथ मूर्ध्नि वा नाडीमार्गं
समाश्रितः ॥ विद्याकर्मसमायुक्तो वास
नाभिस्तु संयुतः ॥९॥ प्रज्ञात्मानं समा
श्रित्य विज्ञानात्मोपसर्पति ॥ यथा कुं
भो नीयमानो देशाद्देशांतरं व्रजति ॥१०॥
ख पूर्ण एव सर्वत्र सम्यक् आकाशोपि तत्र तु
घटाकाशाख्यतां याति तद्वल्लिंगी परा
त्मनः ॥११॥ पुनर्देहांतरं याति यथा कर्मा

त्रि॰ गी
॥ ५१ ॥

नुसारतः ॥ आमोक्षात्संचरत्येवं मत्स्यः कूलद्वयं यथा ॥ १२ ॥ पापभोगाय चैकत्र धर्मकूले ऽधिष्ठितः । यातनादेहमाश्रित्य नरकानेव केवलं ॥ १३ ॥ इष्टापूर्त्तादि कर्माणि यो ऽनुतिष्ठति सर्वदा ॥ पितृलोकं व्रजत्येषो धूममाश्रित्य वर्हिषः ॥ १४ ॥ धूमाद्रात्रिं गतः कृष्णपक्षं तस्मात्त्व दक्षिणं ॥ अयनं च ततो लोकं पितॄणां च ततः परं ॥ १५ ॥ चंद्रलोके दिव्यदेहं आप्य भुंक्ते परां श्रियं ॥ तत्र चंद्रसमा भोगी यावत्कर्मफलं वसेत् ॥ १६ ॥ तथैव कर्मक्षेपेण यदि देहं पुनराव्रजेत् ॥ वपुर्विहाय जीवत्वमासाद्याकाशमेति सः ॥ १

आकाशाद्वायुमागम्यवायोरंभूंबुज
सथ॥ अभ्रान्मेघंसमासाद्यततोवृष्टि
भिर्वदसौ॥१८॥ ततोधान्यानिभक्ष्याणि
जायंतेकर्मगोत्तितः॥ योनिमन्येप्र
पद्यंतेशारीरत्वायदेहिनः॥१९॥ स्था
णुमन्येऽपद्यंतेयथाकर्मयथाश्रु
तं॥ ततोन्नत्वंसमासाद्यपितृभ्यांभु
ज्यतेपुनः॥२०॥ ततःशुक्रंरजश्चैवभू
त्वागर्भोभिजायते॥ ततःकर्मानुसा
रेणभवत्स्त्रीपुन्नपुंसकं॥२१॥ एवं
जीवगतिःप्रोक्तामुक्तिंतस्यवदामि
ते॥ यस्तुशांत्यादियुक्तःस्यात्सदावि
चारतोभवेत॥२२॥ सयातिदेवयाने

नब्रह्मलोकावधिंनरः॥ आर्द्धमेकंवार
विंध्याप्यश्शुक्लपक्षमथोव्रजेत्॥२३॥उ
त्तरायणमासाद्यसंवत्सरमथोव्रजे
त्॥ आदिसर्वंह्लोकोऽनुविधुल्लोकम
तःपरं॥२४॥ अथदिव्यःपुमान्कश्चि
द्ब्रह्मलोकादिहैतिसः॥ दिव्येवपुषि
संधायजीवमेनंनयत्यसौ॥२५॥ब्र
ह्मलोकेदिव्यदेहोभुक्त्वाभोगान्यथे
प्सितान्॥ ततोपिलोकाचिरंकालंब्र
ह्मणासहमुच्यते॥२६॥ विद्याकर्म
विहीनोयस्त्वीर्थस्थानमेतिसः॥
भुक्त्वाचनरकान्घोरान्महारौररौरवा
न्॥२७॥ पुण्यात्पापावशेषेणक्षुद्रजं
तुर्भवेदसौ॥ यूकामश्चाकदंशादिजं

न्मासौ लभते भुवि ॥ २६ ॥ एवं जीवगतिः प्रोक्ता किमन्यच्छ्रोतुमिच्छसि ॥ श्रीराम उवाच ॥ भगवन्यत्त्वया प्रोक्तं फलं तु ज्ञानकर्मणोः ॥ ब्रह्मलोके चंद्रलोके भुंक्ते भोगानिति प्रभो ॥ गंधर्वादिषु लोकेषु कथं भोगः समीरितः ॥ २७ ॥ देवत्वं प्राप्यात्कश्चित्कश्चिदिंद्रत्वमेति च ॥ एतत्कर्मफलं चास्तु विधा फलमथापि वा ॥ २८ ॥ तद्ब्रूहि गिरिजाकांत तत्र मे संशयो महान् ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ तपोविद्याकर्मणोरेवानुसारेण फलं भवेत् ॥ २९ ॥ युवा च सुंदरः शूरो निरोगो बलवान्भवेत् ॥ सप्तद्वीपां वसुमतीं भुंक्ते निष्कंटकां यदि ॥ ३० ॥ स प्रोक्तो मानुषानंद

श्री·गी
॥५२॥

दः॥ तस्माच्छ्रीगुरुतो भक्तः॥ मनुष्यत्वम
पमाप्नुक्रोगंधर्वोजायतेततः॥ ४२॥ त
स्माच्छ्रीगुरुणो देवगंधर्वः सनसंज्ञा
यः॥ एवंज्ञानगुरुणानंदउत्तरोत्तरंतो
भवेत्॥ ४५॥ पितॄणांवीरलोकानाम
ज्ञानसुरसंपदां॥ देवतानामथेच्छ्री
गुरुतस्तदस्मजायते॥ ४६॥ ब्रह्मणाद्य
वमानंतः पुरस्तादुत्तरोत्तरं॥ ज्ञाना
धिकान्सुखाधिकंनाम्यप्रस्तिसु
रालये॥ ४७॥ श्रोत्रियोब्रह्मनिष्ठोना
मकृतोयश्चद्विजोभवेत्॥ तस्याप्ये
वंसमाख्याता ब्राह्मानंदउत्तरोत्तरं॥
४८॥ ब्राह्मानामपरंनास्तितस्मा

स्त्रीरथाश्रमः ॥ ब्राह्मणः कर्मभिर्नै
व वर्द्धते नैव हीयते ॥ ३९ ॥ न लभ्यः पा
पकेनैव कर्मणा ज्ञानवान्यतः ॥ त
स्यासताधिको वियो ज्ञानवानेव जा
यते ॥ ४० ॥ ज्ञात्वा यः कुरुते कर्म तस्या
क्षय्यफलं भवेत् ॥ यत्फलं लभते म
र्त्यः कोटिब्राह्मणभोजनैः ॥ ४१ ॥
तत्फलं समवाप्नोति ज्ञानिनं यस्तु
भोजयेत् ॥ ज्ञानवंतं द्विजं यस्तु द्वि
षते च नराधिपः ॥ ४२ ॥ स शुष्यमा
णो म्रियते यस्मादीश्वर एव सः ॥ उ
पासको न यातीव यस्मात्पुनरधो
गतिं ॥ ४३ ॥ उपासनारतो भूत्वा त

अथ स्वस्तिकासन ॥ जानूर्वोरंतरे सम्यक्कृत्वा पादतले उभे । ऋजुकायः स्वस्तिकं तु प्रचक्षते ॥ अथ पद्मासनः ॥ वामोरूपरि दक्षिणं च चरणं संस्थाप्य वामं तथा दक्षोरूपरि पश्चिमेन विधिना धृत्वा कराभ्यां दृढं ॥

श्री॰ गी॰ ५८ ॥

स्मासा सुसुखी नृप ॥ ५४ ॥ इति श्रीपद्मपुराणे शिवगीतासूपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे शिवराघवसंवादे पाशुपतव्रतनिरूपणं नाम एकादशोध्यायः ॥ ११ ॥ श्रीराम उवाच ॥ भगवन्देवदेवेश नमस्ते तु महेश्वर ॥ उपासनाविधिं ब्रूहि देशं कालं च तत्त्वतः ॥ १ ॥ अंगानि नियमांश्चैव मयि तेनुग्रहो यदि ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ शृणु राम प्रवक्ष्यामि देशं कालमुपासनं ॥ सर्वाकारोऽहमेवैकः सच्चिदानंदविग्रहः ॥ मदंशेन परिच्छिन्ना देहाः सर्वदि

वामोरूपरि दक्षिणं पादं न्यसेत् वामं तथा न्यस्ततः पश्चाद्दक्षिणहस्तेन वामं जपेत् तोयादिकं चरेत् ॥

निधार्यश्चिदुर्दं हृदि : नामात्स्वंविधायेद्दिधान
ननाशानामिदंमत : स्वजादेववमाख्यातं प
वौकसां ॥ ये त्वन्यदेवताभक्ता यजं
ते श्रद्धयान्विताः ॥ ३ ॥ तेपि मामेव रा
जेंद्र यजंत्यविधिपूर्वकं ॥ यस्मात्स
र्वमिदं विश्वं मत्तो न व्यतिरिच्यते ॥ ४ ॥
सर्वक्रियाणां भोक्ताहं सर्वस्याहं
फलप्रदः ॥ येनाकारेण ये भक्ता
मामेवैकमुपासते ॥ ५ ॥ तेनाकारे
ण तेभ्योहं प्रसन्नो वांछितं ददे ॥ वि
धिनाविधिना वापि भक्त्या ये मामु
पासते ॥ ६ ॥ तेभ्यः फलं प्रयच्छामि प्र
सन्नोहं न संशयः ॥ अपि चेत्सुदु
राचारो भजते मामनन्यभाक् ॥ ७ ॥
साधुरेव स मंतव्यः सम्यग्व्यवसितो
एकपादं तथैकस्मिन्विन्यस्यात्तृणे संस्थिता
नी दत्ता रश्मिरंतथा चौरो वीरासनं

हि सः ॥ स्वजीवत्वेन यो वेत्ति मामेवै
कमनन्यधीः ॥ ८ ॥ ममैस्वग्रंतिपा
पानि ब्रह्महस्यादिकान्यपि ॥ उपासा
विधयस्त्वत्र चत्वारः समुदाहृताः ॥
९ ॥ संपदारोपसंवर्गाध्यासा इति
मनीषिभिः ॥ अल्पस्य चाधिकत्वे
न गुणयोगाद्विचिंतनं ॥ १० ॥ अनं
तं वै मन इति सा संपद्विनिरूपिता ॥
विधिमारोप्य योपासा ह्यारोपः
परिकीर्त्तितः ॥ ११ ॥ यद्वत्तोंकारमु
द्गीथमुपासीतेत्युदाहृतः ॥ आरो
पो बुद्धिपूर्वेण यउपासा विधिश्च
सः ॥ १२ ॥ योषाग्निमातिर्यत्र

ध्यासः स उदाहृतः ॥ क्रियायोगेन
चोपास्याविधिः सवर्ग उच्यते ॥ १३ ॥ सं
हृत्यवायुः प्रलये भूतमेकोवसेदि
ति ॥ उपसंगम्य बुध्याय द्वासनं देव
तात्मिना ॥ १४ ॥ तदुपासनमंत्रः स्या
त्रहृदिः संपदादयः ॥ ज्ञानांतरानं
तरिहिः सज्ञातिज्ञानसंपद्यते ॥ १५
संपन्नदेवतास्थलमुपासनमुदी
रितं ॥ संपदादिषु बाहेषु दृढबुद्धि
रुपासनं ॥ १६ ॥ उपासनमितिप्रो
क्तं तदंगानि च वेश्मच ॥ तीर्थक्षेत्रा
दिगमनं श्रद्धां तानुपासिसजेत ॥
१७ ॥ स्वचित्तेकाग्रतायत्र तत्रासीन

श्रि॰ गी
॥ ५६ ॥

सुखंविज्ञः ॥ कंबलेमृदुलस्येवाप्यथव
मारिवास्थितः ॥ १८ ॥ विविक्तदेशानि
यतः समग्रीवशिरस्तनु ॥ चतुर्थाश्रम
स्थः सकलानींद्रियाणिनिरुध्यच
१९ ॥ भक्त्याथस्वगुरुंनत्वा योगंवि
द्वान्प्रयोजयेत् ॥ यस्त्वविज्ञानवान्भ
वत्ययुक्तेनमनसासदा ॥ २० ॥ तस्येंद्रि
याण्यवश्यानिदुष्टाश्वाइवसार
थेः ॥ विज्ञानिनस्तुभवतियुक्तेनम
नसासदा ॥ २१ ॥ तस्येंद्रियाणिव
श्यानिसदश्वाइवसारथेः ॥ यस्त्ववि
ज्ञानवान्भवत्यमनस्कः सदाशुचिः
२२ ॥ नचतत्पदमाप्नोतिसंसारमधि
गच्छति ॥ विज्ञानीयस्तुभवतिसमन

स्कः सदाशुचिः ॥२३॥ स वैतत्पदमाप्नो
ति यस्माद्भूयो न जायते ॥ विज्ञानसा
रथिर्यस्तु मनः प्रग्रह एव च ॥२४॥ सो
ध्वनः परमाप्नोति मय्येव परमं पदं ॥
हृत्पुंडरीकं विरजं विशुद्धं वि[illegible]तथा ॥२५॥
विशोकं च विचिंत्यात्र ध्यायेन्मां पर
मेश्वरं ॥ अचिंत्यरूपमव्यक्तमनंतम
मृतं शिवं ॥२६॥ आदिमध्यांतरहितं
प्रशांतं ब्रह्मकारणं ॥ एकं विभुं चिदा
नंदमरूपमजमद्भुतं ॥२७॥ शुद्धस्फटि
कसंकाशमुमादेहार्द्धधारिणं ॥ व्या
घ्रचर्मांबरधरं नीलकंठं त्रिलोचनं ॥२८॥
जटाधरं चंद्रमौलिं नागयज्ञोपवीति
नं ॥ व्याघ्रचर्मोत्तरीयं च वरेण्यमभयप्र

शि॰ गी
॥ ५७ ॥

हं ॥ २९ ॥ पद्माभ्यामूर्द्धहस्ताभ्यांबिभ्राणं
परशुंमृगं ॥ कोटिमध्याह्नसूर्याभंचं
द्रकोटिसुशीतलं ॥ ३० ॥ चंद्रसूर्याग्नि
नयनंस्मेरवक्त्रसरोरुहं ॥ भूतिभासि
तसर्वांगंसर्वाभरणभूषितं ॥ ३१ ॥ एव
मावरणंकृत्वाश्रवणंचोत्तरारणिं ॥
ज्ञाननिर्मथनाभ्यासात्साक्षात्पश्यं
तिमांजनाः ॥ ३२ ॥ वेदवाक्यैरलभ्योहं
नशास्त्रैर्नापिचेतसा ॥ ध्यानेनवृणु
तेयोमांसर्वदाहंवृणोमितं ॥ ३३ ॥ ना
विरतोदुश्चरितान्नाशांतोनासमा
हितः ॥ नाशांतमनसोवापिप्रज्ञानेन
लभेतमां ॥ ३४ ॥ जाग्रत्स्वप्नसुषुप्त्या
दिप्रपंचोयःप्रकाशते ॥ तद्ब्रह्माहमि

ज्य

ति ज्ञात्वा सर्वबंधैः प्रमुच्यते ॥ २५ ॥ त्रिषु
धामसु यद्भोग्यं भोक्ता भोगश्च यद्भवेत् ।
तेभ्यो विलक्षणः साक्षी चिन्मात्रोऽहं स
दाशिवः ॥ २६ ॥ एको देवः सर्वभूतेषु गू
ढः सर्वव्यापी सर्वभूतांतरात्मा ॥ सर्वधि
ष्ठः सर्वभूताधिवासः साक्षी चेता केव
लो निर्गुणोऽहं ॥ २७ ॥ एको वशी सर्वभू
तानां तरात्मा एकं बीजं बहुधा यः करोति ।
तं आत्मस्थं ये नुपश्यन्ति धीरास्तेषां शां
तिः शाश्वती नेतरेषां ॥ २८ ॥ अग्निर्य
थैको भुवनं प्रविष्टो रूपं रूपं प्रति रूपो
बभूव ॥ एकस्तथा सर्वभूतांतरात्मा न
लिप्यते लोकदुःखेन बाह्यः ॥ २९ ॥ वेदे
मायः पुरुषं महांतमादित्यवर्णं तमसः

परस्तात् ॥ सम्यग्विज्ञानमस्तोत्रभूयान्ना
मस्तु पंथा ह्ययनाय विद्यते ॥ ४० ॥ हिरण्य
गर्भं विदधामि पूर्वं वेदांश्च तस्मिन्नुहि
रण्मयोऽहं ॥ तं देवमीड्यं पुरुषं पुराणं
निश्चित्य मामस्य मुमुक्षवास्य मुच्यते ॥
॥ ४१ ॥ एवं ज्ञानान्नादियुक्तः सन्वोत्तमां
मत्वत्तमस्तु यः ॥ विमुक्तः दुःखसंतानः
सोंऽते मय्येव लीयते ॥ ४२ ॥ इति श्रीप
द्मपुराणे शिवगीतासूपनिषत्सु
ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे शिवराघवसं
वादे उपासनाविधिर्नाम षोडशोऽध्या
यः ॥ १६ ॥ सूत उवाच ॥ एवं श्रुत्वा कौश
लेयस्तुष्टो मतिमतां वरः ॥ प्रणम्य गिरि
जानाथं शुभगां मुक्तिलेशसत्तां ॥ १ ॥ श्री

एमउवाच ॥ भगवन्करुणाविष्टहृदयत्वं
प्रसीद मे ॥ स्वरूपं लक्षणं मुक्तेः प्रब्रूहि
परमेश्वर ॥ २ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ सा
लोक्यं चापि सारूप्यं सार्ष्ट्यं सायुज्यमे
व च ॥ कैवल्यं चेति तां विद्धि मुक्तिं राघव
पंचधा ॥ ३ ॥ मां पूजयति निष्कामः स
र्वदा ज्ञानवर्जितः ॥ स मे लोकं समा
साद्य भुंक्ते भोगान्यथेप्सितान् ॥ ४ ॥
ज्ञात्वा मां पूजयेद्यस्तु सर्वकामविव
र्जितः ॥ मया समानरूपः सन्मम लो
के महीयते ॥ ५ ॥ इष्टापूर्तादिकर्माणि
मत्प्रीत्यै कुरुते तु यः ॥ यत्करोति यद
श्नाति यज्जुहोति ददाति यत् ॥ ६ ॥ यत्त
पस्यति तत्सर्वं यः करोति मदर्पणं ॥ म
ल्लोके स श्रियं भुंक्ते मत्तुल्यप्रभवं च प

शि॰गी
॥५६॥

त॥७॥यस्तुयत्नंसाध्वियुक्तःसम्भ्रामात्मसे
नपरायणः॥सजायतेपरंज्योतिरद्वैतंब्रह्म
केवलं॥८॥आत्मस्वरूपावस्थानंमुक्ति
रित्यभिधीयते॥सत्यंज्ञानमनंतंचआ
नंदंब्रह्मकेवलं॥९॥सर्वधर्मविहीनंचम
नसोवाचामगोचरं॥सजातीयविजाती
यपदार्थानामसंभवात्॥१०॥अतःस्व
रूपावस्थानंमुक्तिरित्यभिधीयते॥
सत्यंज्ञानमनंतंचआनंदंब्रह्मकेवलं॥
११॥अनन्तख्यातिरिक्तानांमद्वैतमि
तिसंज्ञितं॥मत्स्वरूपमिदंराममुक्तय
दिभिधीयते॥१२॥मय्येवदृश्यतेसर्वं
जगत्स्थावरजंगमं॥व्योमभूगंधर्वनग
रंयथादृष्टेनदृश्यते॥१३॥अनाद्यावि

छयाधिष्ठं सर्वं मय्येव कल्पयेत् ॥ निवर्त्त
ते तु मय्येव मय्येवेदं विलीयते ॥ १४ ॥ म
त्स्वरूपज्ञानेन यथाविद्याश्रयात्मपति ॥
तथैक एव वर्त्तेहं मनोवाचामगोचरः ॥
॥ १५ ॥ मय्येव परमानंदस्वप्रकाशास्थि
तात्मकः ॥ न कालः पंचभूतानि नादि
शो विदिशोस्म्यसः ॥ १६ ॥ मदन्यन्नास्ति
यत्किंचित्तदा वर्त्तेहमेकलः ॥ न संदृशो
तिष्ठति मे रूपमस्य न चक्षुषा ॥ १७ ॥ श्री
राम उवाच ॥ कथं भगवतो ज्ञानं शुद्धं म
र्त्यस्य जायते ॥ तत्रोपायं हरे ब्रूहि माय
ते नुग्रहो यदि ॥ १८ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥
विरज्य सर्वभूतेभ्य आविरिंचिपदावधि

घृणां वितन्वा सर्वस्मिन्पुत्रमित्रादिके
ष्वपि ॥ १९ ॥ श्रद्धालुर्मुक्तिमार्गेषु वेदांत
परिलिप्सया ॥ उपायनकरो भूत्वा गुरुं ब्र
ह्मविदं व्रजेत् ॥ २० ॥ सेवाभिः परितोष्यैनं
चिरकालं समाहितः ॥ सर्ववेदांतवाक्या
र्थं श्रृणुयात्सुसमाहितः ॥ २१ ॥ सर्ववे
दांतवाक्यानां मयि तात्पर्यनिश्चयं
श्रवणं नाम तत्प्राहुः सर्वे ते ब्रह्मवादि
नः ॥ २२ ॥ लोहमण्यादिदृष्टांतपूर्वकं त
च्चिंतनं ॥ तदेव मननं प्राहुर्वाक्यार्थ
स्योपबृंहणं ॥ २३ ॥ निर्ममो निरहंका
रः सर्वसंगविवर्जितः ॥ सदा शांत्यादि
युक्तः सन्नात्मन्यात्मानमीक्षते ॥ २४ ॥
यत्सदा ध्यानयोगेन तन्निदिध्यासनं
मतं ॥ सर्वकर्मक्षयवशात्साक्षात्कारो

पिचात्मनः ॥ २५ ॥ कस्यचिज्जायते शी
घ्रं चिरकालेन कस्यचित् ॥ कूटस्थानी
ह कर्माणि कोटिजन्मार्जितान्यपि ॥
२६ ॥ ज्ञानेनैव विनश्यंति नतु कर्मा
युतैरपि ॥ ज्ञानादूर्ध्वं तु यत्किंचित्पुण्यं
वा पापमेव वा ॥ २७ ॥ क्रियते बहु वाल्प
कं नतेनायं विलिप्यते ॥ शरीरारंभ
के यत्तु प्रारब्धं कर्म तन्मतं ॥ २८ ॥ तद्भो
गेनैव नष्टं स्यान्नैतु ज्ञानेन नश्यति ॥
निर्मोहो निरहंकारो निर्लेपः संगव
र्जितः ॥ २९ ॥ सर्वभूतेषु चात्मानं सर्व
भूतानि चात्मनि ॥ यः पश्यन्संचरत्ये
ष जीवन्मुक्तो विधीयते ॥ ३० ॥ अहिर्नि
र्ल्वयिनीयद्वदृष्टः सर्पभीतिप्रदा ॥ तथा
सानं भयं किंचिद्वद्दृष्टुस्वप्नवन्नः ॥ ३१ ॥ यदा

आवाहनमुद्रा: अधोमुखें दक्षहस्तोतादृमांवामहस्त कम धारये न्नत्सनमुद्रेव मर्चने स्थापने मुद्रा: २ इति मत्स्यमुद्रा: १

श्रि॰गी
॥६१॥

सर्वैप्रमुच्यंतेकामायस्यवशंगताः॥ प्र
थमश्लोकमग्नोभवस्यात्रबुह्यसमश्नुते॥
॥२२॥ यस्समर्वैप्रभिद्यंतेहृदयस्येवगंथयः॥
प्रथमश्लोकमग्नोभवत्स्येतावदनुचारस:
नं॥२३॥ मुक्तस्यनाहिवासोस्तिनगरा
मांतरएववा॥ अज्ञानहृदयग्रंथिना
शोमोक्षश्रुतिस्मृतः॥२४॥ दक्षागरात्मु
नपापेयः सर्वैवपतनस्यधः॥ सर्वज्ञा
नवतोमुक्तिर्जायतेनिध्यतोपिहि
॥२५॥ तीर्थेचांडालगेहेवायदिवानष्ट
चेतनः॥ परित्यजन्देहमेवंज्ञानादेव
विमुच्यते॥२६॥ सर्वतोयेमकेनाश्रम
संवाभस्मेववा॥ आयानोयत्रकुत्रापि
सर्वात्मामुच्यतेयमः॥२७॥ सीतादुहित

इत्यास्मिन् सजलितं द्ध्वा नामका मूलपर्यन्ती: अंगुष्ठो
न क्षिपेत्सेयं तु ऊध्वा हनीमता २

माऽप्यं यास्क्षिप्नं पयासितत्सुनः ॥ नतेनैवै
कर्मांयातिसंसारेज्ञानवांस्तथा ॥ ३८ ॥ नि
त्यं पठतियोध्यायमिमंरामस्वरूपेणातिच ॥
समुच्यतेदेहबंधाद्‌नायासेनराघव ॥
३९ ॥ अतोसंत्यज्यचित्तस्त्वंनित्यंपठमती
पते ॥ श्रमायासेनतेनैवसर्वथामोक्ष
माप्स्यसि ॥ ४० ॥ इति श्री प द्म पुराणे शि
व गीतासू प निषत्सु ब्र ह्म वि द्यायां यो
ग शास्त्रे शि व रा घ व सं वा दे मोक्ष यो गो
ना म च तु र्द शो ध्या यः ॥ १४ ॥ श्री रा मो
वा च ॥ भगवन्यदिरूपंतेसाक्षिदानंदवि
ग्रहं ॥ निष्कलंनिःक्रियंशांतंनिरवद्यं
निरंजनं ॥ १ ॥ सर्वधर्मविहीनंचमनो
वाचामगोचरं ॥ सर्वव्यापिनमात्मानं

आगमकल्पलता पांडे

अथ स्थापनिमुद्रा: अथोमखिलियंचेत्स्थापनस्था पिनिमुद्रिकाभवेत्

स्वीरेसर्पिरिवार्पितं ॥ २ ॥ आत्मविद्यात पोमूलं तद्ब्रह्मोपनिषत्परं ॥ यमूर्त्तं स र्वभूतानां कार्यकारणकारणं ॥ ३ ॥ यत्त द्रूपमगाह्यं तज्ज्ञाह्यंवाकथंभवेत् ॥ अ थोपायमजानानस्तेनभिन्नोस्मिशंक र ॥ ४ ॥ श्री भगवानुवाच ॥ शृणुराम प्र वक्ष्यामितत्रोपायंमहाभुज ॥ सगुणो पासनाभिस्तुचित्तैकाग्रंविधायच ॥ ५ स्थूलतांत्रिकविन्यासात्तद्याचित्तं प्रवर्त्त येत् ॥ तस्मिन्नन्नमयेपिण्डे स्थूलदेहे तनुभृतां ॥ ६ ॥ जन्मव्याधिजरामृत्युनि लयेवर्त्ततेदृढा ॥ आत्मबुद्धिरहंमानात्क दाचिन्नैवहीयते ॥ ७ ॥ आत्मानंजायते

नित्योम्रियतेवाकदाचन॥ सजायतेनोस्ति
विपरिणमतेवर्द्धतेपिच॥ ८॥ क्षीयते
नक्षयतीत्येषड्भावावपुषःस्मृताः॥ आ
त्मनोनाविकारित्वंघटस्थनभसोयथा
॥९॥ एवमात्मावपुस्तस्मादितिसंचिंत
येद्बुधः॥ नप्राणोस्मिनदेहभावःकोत्राः
प्राणमयोह्ययं॥१०॥ वर्त्ततेनैवनरमोदेही
बद्धःप्राणादिवायुभिः॥ कर्मेन्द्रियैःस
मायुक्तश्चरत्याडीक्रियात्मकः॥ ११॥
क्षुत्पिपासापराभूतोनायमात्माजडो
यतः॥ चिद्रूपआत्मायेनैवस्वदेहमनु
पश्यति॥१२॥ आत्मैवाहंपरंब्रह्मनि
र्लेपःसारनीरधीः॥ नतद्यातीतिकिंचिन्न
नद्यातिकश्चन॥१३॥ नत्रप्राणमयःको

न्नोकोशोप्येवमनोमयः॥ ससंकल्पविक
ल्पात्माबुद्धीन्द्रियसमायुतः॥ १४॥ काम
क्रोधस्तथामोहोलोभोमात्सर्यमेवच॥
दंभश्चेत्यरिषड्वर्गोममतेच्छादयोपिच
॥१५॥ मनोमयस्यकोशस्यधर्माएतस्यत
चतु॥ याकर्मविषयाबुद्धिर्वेदशास्त्रार्थ
निश्चिता॥ १६॥ सातुज्ञानेन्द्रियैःसार्द्धं
विज्ञानमयकोश्यतः॥ इहकर्तृत्वाभि
मानीसएवतुनसंसयः॥ १७॥ इहमुत्र
गामितस्यसजीवोव्यावहारिकः॥ व्योमा
दिसात्विकांशेभ्योजायंतेधीन्द्रियाणितु
॥१८॥ व्योम्नःश्रोत्रंभुवोघ्राणंजलाज्जिह्वा
थतेजसः॥ चक्षुर्वायोस्त्वगुत्पन्नातेषांभौ
तिकमात्रतः॥ १९॥ व्योमादीनांसमस्तानां

सात्विकांशेभ्यएवतु॥ जायंतेबुद्धिमन
सीबुद्धिस्यान्निश्चलात्मिका॥ १९॥ वाक्पा
णिपादपायूपस्थानिकर्मेंद्रियाणितु
व्योमादीनांराजसांशेभ्योव्यस्तेभ्यस्तान्य
नुक्रमात्॥ २०॥ समस्तेभ्योराजसांशेभ्यः
पंचप्राणादिवायवः॥ जायंतेसप्तदशकं
कंमेवंलिंगशरीरकं॥ २१॥ एतल्लिंगशरी
रंतुतप्तायःपिंडवद्यतः॥ परस्पराध्या
सयोगात्साक्षिचैतन्यसंयुतः॥ २२॥ त
दानंदमयःकोशोभोक्तृत्वंप्रतिपद्यते॥
विद्याकर्मफलादीनांभोक्तेहामुत्रसं
सृतः॥ २३॥ यायाध्यासंविधायैषस्व
रूपेणातिष्ठति॥ अविद्यामात्रसंयुतः
साक्ष्यात्माजायतेतदा॥ २४॥ दृष्टांतःक

मृत्युंजयपका ३ लिंग ॐ जूं सः
वद्गुत्तारका ६ लिंग ॐ नमोसवाय
रूपेका ११ लिंग ...

शि॰गी
॥६८॥

ऋणादीनामनुभूतिस्मृतेरपि॥ अथोंतः
करणं धामस्थानं धामस्वेनं चात्मनः॥ ४८
भोक्तृत्वं मा क्षिताचेति द्वैतं तस्योपपृष्ठ
ते॥ अत पश्चापितच्छायाहंभूका शोवि
राजिते॥ ४९॥ एको भोक्तायितास्तत्र भुंक्ते स्व
कर्मणां फलं॥ क्षेत्रं शरीरिणां विद्धि शरीरं
रथमेव तु॥ ५०॥ बुद्धिं तु सारथिं विद्धि प्रग
हं तु मनस्तथा॥ इन्द्रियाणि हयान्विद्धि
विषयास्तेषु गोचराः॥ ५१॥ इन्द्रियैर्मन
सा युक्तं भोक्तारं विद्धि पूरुषं॥ एवं शा
स्त्रादियुक्तः सन्नुपास्तेयः सदा हि ऽः॥
५२॥ उपासोपाधिचैकैकं यथैव कदली
तरोः॥ वल्कलानि ततः पश्चाल्लभते सा
रमुत्तमं॥ ५३॥ तथैव पंचभूतेषु मनः सं

कामयेत्क्रमात् ॥ तेषांमध्येकत्तः सारभा
त्मानमनुविंदति ॥ २४ ॥ एवंमनः समाधा
यसंयतंमनसाद्विजः ॥ अथप्रवर्त्तयेदि
तं निराकारेपरात्मनि ॥ २५ ॥ ततोमनः
प्रगृह्णातिपरमात्मानमेकलं ॥ यदद
रूपसंग्राह्यमस्थूलाद्यन्निगोचरं ॥ २६ ॥
श्री राम उवाच ॥ भगवन्श्रवणेनैवप्र
वर्त्तंतेजनाः कथं ॥ वेदशास्त्रार्थसंपन्ना
यज्वानः सत्यवादिनः ॥ २७ ॥ श्रवणेनापि
पितथात्मानंज्ञायंतेनैवकेचन ॥ ज्ञात्वा
पिसन्मतोमिथ्या किंभ्रमंत्त्वमायया ॥
२८ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ एवमेवमहाबा
होनात्रकार्याविचारणा ॥ दैवीह्येषागुण
मयीममामायादुरत्त्यया ॥ २९ ॥ मामेवयेप्र

आधावाह्न गुरु, आगम...
इसमान्यां मंजरिविंवद्धो नासिका...

श्री
६५ ॥

पद्यंते मायामेतां तरंति ते ॥ अभक्ता
ये महाबाहो मम श्रद्धाविवर्जिताः
४६ ॥ फलं कामयमानास्ते लौकिका
मुष्मिकादिके ॥ अल्पिस्वल्पं सातिश्या
यं ततः कर्मफलं मतं ॥ ४८ ॥ मदविज्ञाय
कर्माणि ये कुर्वंति नराधमाः ॥ मातुः
पतंति ते गर्भे मृत्योर्वक्त्रे पुनः पुनः
४९ ॥ नानायोनिषु जातस्य देहिनो
यस्य कस्यापि चेत् ॥ कोटिजन्मार्जितैः
पुण्यैर्मयि भक्तिः प्रजायते ॥ ५० ॥ स
एव लभते ज्ञानं मद्भक्तः श्रद्धयान्वि
तः ॥ नान्यकर्माणि कुर्वाणो जन्मको
टिशतैरपि ॥ ५१ ॥ ततः सर्वं परित्यज्य म
द्भक्तिं समुदाहर ॥ सर्वधर्मान्परित्यज

मामेकं शरणं व्रज ॥४४॥ अहं त्वां सर्व
पापेभ्यो मोक्षयिष्यामि मा शुचः ॥ य
ज्जुहोषि यदश्नासि यत्करोषि ददासि
यत् ॥४५॥ यत्तपस्यसि राम त्वं तत्कुरु
ष्व मदर्पणं ॥ ततः परतरा नास्ति भ
क्तिर्मयि रघूत्तम ॥४६॥ इति श्री पद्म
पुराणे शिवगीतासूपनिषत्सु ब्रह्म
विद्यायां योगशास्त्रे शिवराघवसं
वादे पंचकोशोपाख्यानं नाम चतु
र्दशोध्यायः ॥१४॥ श्रीराम उवाच ॥
भक्तिस्ते कीदृशी देव जायते वा कथं
च मे ॥ ययात्मनैवाधितत्वं तु लभते मो
क्षमुत्तमं ॥१॥ न कूहि गिरिजाकांत श्र

शि॰
॥ ६६ ॥

स्मायेनेहनिर्वर्तितं ॥ श्रीभगवानुवाच ॥
योवेत्तिध्यायनंयज्ञंदानानिविविधानि
च ॥ ४ ॥ मदर्पणधियाकुर्यात्समेभक्तः
समेप्रियः ॥ अविमुक्तेदण्डकायांश्री
शैलेपुण्डरीकके ॥ अयुपाक्षेमहाका
लेसमेभक्तःसमेप्रियः ॥ गयंभस्म
समादायविमुक्तंयोत्रियालयात् ॥
४ ॥ अग्निरित्यादिभिर्मन्त्रैरभिमन्त्र्य
यथाविधि ॥ उद्धूलयतिगात्राणितेन
नार्चयतिमामपि ॥ २ ॥ तस्मात्परतरो
भक्तोममरामनविद्यते ॥ सर्वदावि
रसाकण्ठेरुद्राक्षान्धारयेत्तुयः ॥ ६ ॥ प
चाक्षरीजपपरःसमेभक्तःसमेप्रियः
भस्मच्छन्नोभस्मशायीसर्वदाविजि

तेंद्रियः ॥ ७ ॥ यत्कुरुहृंदं अपेक्षितं वि
नायन्माममनोधीः ॥ सत्तेनैवचदेहेनवि
वः संजायते स्वयं ॥ ८ ॥ अपेक्षोक्तदृष्टं
क्त्वानितथार्थवविधिरः परं ॥ कैवल्यो
पनिषत्सूक्ष्मं श्रुत्वाध्येतरमेववा ॥ ९ ॥
ततः परतरो भक्तो मम लोके नविध
ते ॥ अन्यत्र धर्मादन्यस्मादन्यस्मा
त्कृताकृतात् ॥ १० ॥ अन्यत्र भूताच्च
भव्याच्च यत्तद्वक्ष्यामि तच्छृणु ॥ वदन्ति
यस्य वेदाः शास्त्राणि विविधानि
च ॥ ११ ॥ सर्वोपनिषदां सारं दृष्ट्वो
तामि वोद्धृतं ॥ यदिच्छन्तो ब्रह्मचर्यं च
रंति मुनयः सदा ॥ १२ ॥ तत्ते पदं संग्र
हेण प्रवक्ष्यामि वत्तत्पदं ॥ एतद्देवाक्ष

ं ब्रह्म चैन देवासारं परं ॥३२॥ एतद्देवाहृदं
ज्ञात्वा यो यदिच्छति तस्य तत् ॥ एतद्दाले
वनं श्रेष्ठं एतद्दालेवनं परं ॥३४॥ एतद्दाले
वनं ज्ञात्वा ब्रह्मलोके महीयते ॥ छंदसां
यस्तु धेनूनां वृषभत्वेन नोदितः ॥३५॥
इदमेव पवित्रं सेतुमम्मतलेव धारणात् ॥
मेधयापिहितं कोशं ब्रह्मणो यस्य रंम
मं ॥३६॥ चतस्रस्तस्य मात्रास्तु रकारोका
रकौ तथा ॥ मकारश्चावसानोर्द्धमात्रे
ति परिकीर्तिता ॥३७॥ पूर्वोत्र भूर्भुवश्च ऋ
ग्वेदो ब्रह्माष्टावसवस्तथा ॥ गार्हपत्य
श्च गायत्री गंगा प्रातःसवस्तथा ॥३८॥
द्वितीयाभुर्भुवो विष्णुः रुद्रोनुष्टुप् यजु
स्तथा ॥ यमुना दक्षिणाग्निश्च माध्यंदि

तेसः स्मृतं ॥ १९ ॥ तृतीयाद्वैष्णवः सामान्या
दिसांख्ययसेहेश्वरः ॥ अग्निराहवनीयश्च
जगती च सरस्वती ॥ २० ॥ तृतीयं सवनं प्रो
क्तमथर्वशिलेनयः स्मृतं ॥ तुरीयायाचमा
नेर्द्धमात्रा सा सोमलोकगा ॥ २१ ॥ अथर्वां
गिरसः संवर्त्तकोग्निर्मरुत्सया ॥ विरा
ड्रूहदहवसंप्रोचसतम्‌र्ध्येश्च पुरुषकः ॥ २२ ॥
प्रथमा रक्तवर्णा स्याद्द्वितीया भास्वरा
मता ॥ तृतीया विद्युदाभा स्याच्चतुर्थी शु
क्लवर्णिनी ॥ २३ ॥ सर्वं जातं जायमानं
तदोंकारे प्रतिष्ठितं ॥ विश्वं भूतं च भुव
नं विचित्रं बहुधा तथा ॥ २४ ॥ जातं च जा
यमानं च तत्सर्वं रुद्र उच्यते ॥ ओतागजेः
स्मार्त्तकर्माणि भस्मानीयाभिमंत्रितं ॥

स्यास्तिकादिक मनोकांविमतचीनरामपः स्यास्तिका
दिवधनि आसनानाविशेषतः स्यास्तिक वसकेरथ
ज्नेरवीरं ४ चेत् पत्रस्यंमः जो पूसस्ते मनेषु पूजिते

॥२४॥ भस्माभिमंत्र्य यो मां तु प्रणवेन प्र
पूजयेत् ॥ तस्मात्परतरो भक्तो मम लो
के न विद्यते ॥ २६ ॥ शालागमे दीवबद्धे वा
भस्मानीयाभिमंत्रितं ॥ यो विल्वपत्रि
गाचाग्निसम्पद्योपि विमुच्यते ॥ २७ ॥
कुशपुष्पैर्विल्वदलैः पुष्पैर्वा गिरिसं
भवैः ॥ यो मामर्चयते नित्यं प्रणवेन
प्रियो हि सः ॥ २८ ॥ पुष्पं फलं समूलं वा
पत्रं सलिलमेव वा ॥ यो दद्यात्प्रणवै
र्मह्यं तत्कोटिगुणितं भवेत् ॥ २९ ॥ अहिं
सा सत्यमस्तेयं शौचमिन्द्रियनिग
हं ॥ यस्यास्त्यध्यंजनं नित्यं स भक्तः स
मे प्रियः ॥ ३० ॥ प्रदोषे यो मम स्थाने गं
त्वा पूजयते तु मां ॥ स परां श्रियमाप्नोति

प

इन्नरादितेनेषांकृतलक्षणांवक्षेस्वच्छमादीनांयथाक्र
पं~

पश्चान्मय्येवविलीयते ॥ २१ ॥ अष्टम्यां च
चतुर्दश्यांपर्वणिकृभयोरपि ॥ भूतिभूषि
तसर्वांगोयः पूजयतिमांनिशि ॥ २२ ॥
कृष्णपक्षेविशेषेणसमेभक्तः समेप्रि
यः ॥ एकादश्यामुपोष्यैवयः पूजयति
मांनिशि ॥ २३ ॥ सोमवारेविशेषेणस
मेभक्तोननश्यति ॥ पंचामृतैः स्नापये
द्यः पंचगव्येनवापुनः ॥ २४ ॥ पुष्पोदकैः
कुशाजलैस्तस्मान्नान्यः प्रियोमम ॥
पयसासर्पिषावापिमधुनेक्षुरसेन
वा ॥ २५ ॥ पक्काम्रफलकेनापिनालिके
रजलेनवा ॥ गंधोदकेनवायोमांरुद्र
मंत्रमनुस्मरन् ॥ २६ ॥ अभिषिंचेत्तनो
नान्यः कश्चित्प्रियतरोमम ॥ आदित्या

मेरवित्रैः भूमौभूपम पंकलक्ष्म पकरं वंशाग्रानते
गदं काष्ठं चैवतथाग्रानं अकूलनेतोल महद्युःखदं चेत्र
वल्कल नलिकाग्रनयुतं चेलोचपि हेमकेत्र हमिवे

शि॰गी ॥ ६६ ॥

भिक्षुर्वा भूत्वा ऊर्ध्ववाकुञ्जेलेस्थितः ॥ ३७ ॥
संध्यायन्ग्रन्थविंशत्यं मथर्वांगिरसं ज
पेत् ॥ प्रावेशान्मुञ्चति शरीरं सोऽपि गृहपति
र्यथा ॥ ३८ ॥ एवमृग्यजुर्वेदं सामगेयं दृश्यदृशानि
च ॥ तथा गायेन्स्वदेहांश्चयो गायति म
मागतः ॥ ३९ ॥ इहाश्रियं परांभुक्त्वा मम
सायुज्यमाप्नुयात् ॥ ईसावस्यादिमं
त्रोन्योजपेदिसंममागतः ॥ ४० ॥ मत्सा
युज्यमवाप्नोति मम लोके महीयते ॥
भक्तियोगो मया प्रोक्त एवं रघुकुलो
॥ ४१ ॥ सर्वकामप्रदो मत्तः किमन्यच्छ्रोतु
मिच्छसि ॥ ४२ ॥ इति श्री प द्म पु रा णे शि
वगीतासूपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां योग
शास्त्रे श्री शिवराघव संवादे भक्ति

चते ॐकाराने मन्त्रसिद्धिनां त्रकार्यविचार
णः २ काम्यार्थं केवलं चैव सर्वार्थं केवलं ४

द सा सनानि सकलं मोक्षादिसिद्धिप्रदं नः
ऊर्नां जिनेशानसिद्धि श्रीमोक्षाप्या चर्मरागी
चर्माश्राने व्याधिनाशं च ...

योगो नाम पंचदशोध्यायः ॥ १५ ॥ श्रीराम
उवाच ॥ भगवन्मोक्षमार्गो यः त्वया सम्यग
मुदाहृतः ॥ तत्राधिकारिणं ब्रूहि तत्र मे सं
शयो महान् ॥ १ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ब्रह्म
क्षत्रविशः शूद्राः स्त्रियश्चात्राधिकारि
णः ॥ ब्रह्मचारी गृहस्थो वानुपनीतोथ
वा द्विजः ॥ २ ॥ वनस्थो वा वनस्थो वा यतिः
पाशुपतव्रती ॥ बहुनात्र किमुक्तेन यस्य
भक्तिः शिवार्चने ॥ ३ ॥ स एवात्राधिकारी
स्यान्नान्यः कश्चित्कथंचन ॥ जडोंधोब
धिरो मूको निःशौचः कर्मवर्जितः ॥ ४ ॥
अज्ञोपहासको भक्त्या भूतिरुद्राक्षधारिणो
लिंगिनो यश्च वा द्वेष्टि ते नात्रैवाधिकारि
णः ॥ ५ ॥ यो मां गुरुं पाशुपतव्रतं द्वेष्टि
नराधमः ॥ विष्णुं वा स न मुच्येत जन्मको

सत्रागतीर्थयात्रायां विवाहे यज्ञकर्म-
णि वापीकूपतडागेषु धर्मे गाढ

शि॰गी ॥ ७० ॥

ष्ठितैरपि ॥ ६ ॥ अनेकागमशास्त्रोक्तविधि-
वेशान्नविवर्जितः ॥ शिवभक्तिविहीनस्य
संसारान्नैव मुच्यते ॥ ७ ॥ आशक्ताः
फलरागेणायेल लौकिककर्मणि ॥ दृष्ट-
मात्रफलास्तेनुनमुक्ताबाधिकारिणः ॥
८ ॥ अविमुक्ते दंडकायां श्रीशैले पुंडरी-
कके ॥ देहान्ते तारकं ब्रह्म लभंते मदनुग्रा-
त् ॥ ९ ॥ यस्य हस्तौ च पादौ च मनश्चैव सु-
संयतं ॥ विद्या तपश्च कीर्तिश्च स तीर्थ-
फलमश्नुते ॥ १० ॥ विप्रस्यानुपनीतस्य
विधिरेवमुदाहृतः ॥ नाभिव्याहरयेद्ब्र-
ह्म यत्स्वधानिनियमाहृते ॥ ११ ॥ स शूद्रेण स-
मस्तावद्यावद्वेदान्न जायते ॥ नामसं-
कीर्तनेनापि सर्वएवाधिकारिणः ॥ १२ ॥

ध्याने

निर्धामिकः०

संसारान्मुच्यते जंतुः शिवज्ञानस्य भाव
नात्॥ यस्तपानं तपो वेदाध्यानं च स्वल्पक
र्मवा॥ २२॥ सहस्रांशेन तु नार्हंति सर्वथा ध्या
नकर्मणः॥ जातिमाश्रममंगानि देशं
कालमथापि वा॥ २४॥ आसनादीनि क
र्माणि ध्यानेनापेक्षते क्वचित्॥ गच्छं
स्तिष्ठन् चरन् वापि शयानो वान्यकर्मणि॥
२५॥ पातकैः संयुक्तोपि ध्यानादेव प्रमु
च्यते॥ नेहाभिक्रमनाशोस्ति प्रत्यवायो
न विद्यते॥ २६॥ स्वल्पमप्यस्य धर्मस्य त्रा
यते महतो भयात्॥ आर्त्यैर्वा भये
स्य
शोके स्नेवा मम नाभयः॥ २७॥
ध्यानेन वा स्मरेद्यस्तु स याति परमां
गतिं॥ महापापैरपि स्पृष्टो देहान्ते

गर्भस्थानामिकाभ्यां तु जपेद्वा मकमेरी [illegible]
[illegible] मध्यमाभ्यां जपेत् [illegible]

येस्तु मां स्मरेत् ॥ १८ ॥ पंचाक्षरीयोक्षर
मिमस्मुच्यते नात्र संशयः ॥ विधिर्वाथशिवम
यं यस्तु परमात्मानमात्मनि ॥ १९ ॥ नस्य
सेत्रेषु तीर्थेषु किं कार्यं वाप्यकर्मणा ॥
सर्वेषां सर्वदा कार्यं भक्तिरुद्राक्षधारणं ॥
२० ॥ युक्तेन वाप्ययुक्तेनाशिवभक्तिमभी
प्सिता ॥ गणभस्मसमायुक्तो रुद्राक्षा
न्स्तु धारयेत् ॥ २१ ॥ महापापैरपि स्पृ
ष्टो मुच्यते नात्र संशयः ॥ [illegible]न्यानि श्रौ
तकर्माणि करोतु न करोतु वा ॥ २२ ॥ शि
वनामजपो यस्तु सर्वदा मुच्यते तु सः ॥
अंतकाले तु रुद्राक्षान्विभूतिं धारये
त्तु यः ॥ २३ ॥ महापापोपपापौघैरपि

नजे सांगुष्ट संयोग हि है मा व्याट हीं मतः
कनिष्टांगुष्ट का मांत्र जपमा र्ग कर्म ॥

स्पृष्टेन नराधमः ॥ सर्वथा नोपसर्पन्ति तं
जनं यमकिंकराः ॥ २४ ॥ बिल्वमूलमृदा
यस्तु शरीरमुपलिंपति ॥ अंतकालेन क
जनैः स दूरी क्रियते नरः ॥ २५ ॥ श्री ए
प्र उ वा च ॥ भगवन्पूजितः कुत्र कथं वा ते
प्रसीदति ॥ नहृदि मम जिज्ञासा वर्त्तते
महती विभो ॥ २६ ॥ श्री भगवानुवाच ॥
मृदा वा गोमयेनापि भस्मना चंदनेन
वा ॥ सिकताभिर्दारुणा वा पाषाणेना
पि निर्मिता ॥ २७ ॥ लोहेन वाथवा स्वर्णकां
स्यकर्पूरपित्तलैः ॥ ताम्ररौप्यसुवर्णैर्वा र
त्नैर्नानाविधैरपि ॥ २८ ॥ अथवा पार
देनैव कर्पूरेणापि वा कृता ॥ शक्तिमाश्रि
त्य लिंगं वा द्रव्यैरेतैः कृतं तु यत् ॥ २९ ॥ त

गा प्रुखा द्रुपकर्माणौ दक्षिणायाम
चारकं पश्चिमेच धनं विद्या: उत्तर मुख

क्रि॰ गी
॥ ७२ ॥

च मां पूजयेन्नेषु फलं कोटिगुणोत्तरं ॥ म
हारुकस्य लोकेषु पापाचरणेनापि निर्म
ना ॥ ३ ॥ रूपेण प्रतिमा कार्या श्रीवृक्ष
स्य भी शिवा ॥ आयुः श्रियं कुलं धर्मपु
त्रान्वसुपतिमैः क्रमात् ॥ ३४ ॥ बैल्वैर्दले
स्तत्फलैर्वा यो मां पूजयते नरः ॥ परां श्रि
यमिह प्राप्य मम लोके महीयते ॥ ३५ ॥
बिल्ववृक्षं समाश्रित्य यो मंत्रान्विधि
जपेत् ॥ एकेनाह्नि वसेनैव तत्पुरश्चरणं
भवेत् ॥ ३६ ॥ यस्तु बिल्ववने नित्यं कुटीं कृ
त्वा वसेन्नरः ॥ सर्वे मंत्राः प्रसिद्ध्यंति ज
पमात्रेण केवलं ॥ ३७ ॥ पर्वताग्रे नदी
तीरे बिल्वमूले शिवालये ॥ अग्निहोत्रे के
शवस्य सान्निध्ये तु जपेत्तु यः ॥ ३८ ॥ नैवा

उ श्चीरं मनुगायत्री ईशानां मे स्सद
यकम २

स्पर्विघूकुर्वीतशलवायस्मृएस्मसाः न॰
नेमस्तुशांतिपापानिशिवसायुज्यमाप्नोति
२६ स्थंडिलेवाजलेवह्नौवायुवावाकाश
एवच गिरिष्वाग्नौवायोमापूजयेत्प्र
यत्नेनानरः २७ सर्वान्नंफलमाप्नोति फ
लमात्रेणराघव च्यात्मपूजासमानात
स्ति पूजारघुकुलोद्वह २८ मत्सायुज्य
माप्नोति चाण्डालोप्यात्मपूजया सर्वा
न्कामानवाप्नोतिमनुष्यःकंबलासने
२९ कृष्णाजिनेभवेन्मुक्तिर्मोक्षश्रीर्व्या
घ्रचर्मणि कुशासनेभवेज्ज्ञानमारो
ग्यंपत्रनिर्मिते ३० प्राङ्मुखोदङ्मु
खोवापिजपपूजांसमाचरेत् पाषाणे
दुःखमाप्नोतिकाष्ठेनानाविधान्यदा

न्न ४१ यद्रोमश्रियमवाप्नोति भूमौ मंत्रो
नाभिधानि अक्षमालाविधिं वक्ष्ये
ऽरुद्धा वर्तितान्नृप ४२ सापूर्णं स्फा
टिकोदधात्सुवर्णं च परां श्रियं अ
मेक्षान्नं कुशाग्रंथीलक्ष्महाः सर्वका
मदाः ४३ प्रवालैश्च कृतामालास
र्वलोकवशप्रदा मोक्षप्रदा च माला
स्यादामलक्याः फलैः कृता ४४
मुक्ताफलैः कृतामालासर्वविद्याप्र
दायिनी माणिक्यरचितामालात्रै
लोक्यस्य वशंकरी ४५ नीलैर्मरक
तैर्वापि कृता शत्रुभयप्रदा सुवर्णर
चितामालादधाद्वैमहतीं श्रियं ४६

नचारोप्यमयीमालाकन्यांनयातिका
मितां उक्तानांसर्वकामानांदायि
नीपापादैःस्ता: ४७ अष्टोत्तरशतै
र्मालानवशौदुत्तमोत्तमा शतसंख्यो
त्तमामालापंचाशन्मध्यमामता ४८
चतुःपंचाशतंयद्वा अधमासाष्ट
विंशतिः अथवापंचविंशत्यायदि
स्याच्छतनिर्मिता ४९ पंचाशद्दक्ष
राण्यत्रानुलोमप्रतिलोमतः इ
मेवंस्थापयेत्स्पष्टंनकस्मैतांप्रद
र्शयेत् ५० वर्णैर्विमालयायस्तु
क्रियतेमालयाजपः एकवारेण
नसैवपुरश्चर्याकृताभवेत् ५१ स

वामपार्ष्णिं गुदे स्थाप्य पादं दक्षिणं च ध्वजोपरि योनिमुद्रा

वामपार्ष्णिं गुदे स्थाप्य पादं दक्षिणकं च ध्वजोपरि योनिमुद्राबंध एवं भवेदासनमुत्तमं ॥ ५२ ॥ योनिमुद्रासने स्थित्वा प्रजपेद्यः समाहितः यत्किंचिदपि वा मंत्रं तस्य स्युः सर्वसिद्धयः ॥ ५३ ॥ छिन्नाः कीलितविनष्टाश्च मीलिता मूर्छिता लुप्ता सुप्ता मंत्रादीनवीर्याः दग्धाः स्त्रस्ताः रिपुपक्षकाः ॥ ५४ ॥ बालायौवनमत्ताश्च वृद्धा मंत्राश्च ये मता योनिमुद्रासने स्थित्वा मंत्रानेवं विधान् जपेत् ॥ ५५ ॥ तस्यापि सिध्यन्ति ते मंत्रा नान्यस्यानुकथंचन ब्राह्मं मुहूर्त्तमारभ्य मध्याह्नं प्रजपेन्मनुं ॥ ५६ ॥ ऋतुपुर्षं च तेजाप्येविनाशो भवति ध्रुवं गुरुस्थ

यत्पुनर्नामेद रतकमाकायोगकथा। परमान सासी जन्मस्त्रीपुर्षकाहोता

यो विधाने च सर्वकाम्यफलेष्वपि ॥५७॥
नित्ये नैमित्तिके वापि तपश्चर्यासु वा पु
नः ॥ सर्वदैव जपः कार्यो न दोषस्तत्र क
श्चन ॥५८॥ यस्तु रुद्रं जपेन्नित्यं ध्याय
मानो ममाकृतिं ॥ षडक्षरं वा प्रणवं नि
ष्कामो विजितेन्द्रियः ॥५९॥ तथाथर्व
शिरोमंत्रं कैवल्यं वा रघूत्तम सप्तैव
च देहेन शिवः संजायते स्वयं ॥६०॥
अधीते शिवगीतां यो नियमवाञ्जिते
न्द्रियः ॥ शृणुयाद्वा स मुक्तः स्यात्सं
सारान्नात्र संशयः ॥६१॥ सूत उवाच ॥
एवमुक्त्वा महादेवस्तत्रैवांतरधीय
त ॥ रामः कृतार्थमात्मानममन्यत तथै
व सः ॥६२॥ एवं मया समासेन शिवगी

त्पत्ति मनुष्य विपत्ता गेतैतै
रामचंद्र शिवस्थापन सीतो

श्री०गी
७५

तासमीरिता एतांयःप्रजपेन्नित्
यस्तुच्छ्रुत्वासमाहितः ६३ एका
गचित्तोयोमर्त्यस्तस्यमुक्तिःकरे
स्थिता अतःश्रृणुध्वंमुनयोस
म्यगेतांसमाहिताः ६४ अनायासे
नवोमुक्तिर्भवितानात्रसंशयः
कायक्लेशोमनःक्षोभोधनहानि
र्नचात्मनः ६५ नपीडाश्रवणा
देवयत्कैवल्यमवाप्नुयात् शिव
गीतामतोनित्यंश्रृणुध्वंमुनिस
त्तमाः ६६ श्री यं चं अथ
अभ्यतिनःसूतस्तमाचार्यःपिता
ज्ञानतोनाश्

गुरुः अविद्यायाः परं पारं यस्मात्ता
रयितास्मिनः ९७ उत्पादकब्रह्म
दात्रोर्गरीयान्ब्रह्मदः पिता तस्मा
न्मतात्मजत्वतः सत्यं मान्योस्ति नो
गुरुः ९८ इत्युक्त्वानुनयं सर्वेसायं
संध्यामुपासितुं स्तुवंतः सतपुरं
ं संतुष्टाजोत भीतरे ९९ इति श्री
पद्मपुराणे शिवगीतासूपनिषत्सु
ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे शिवराघ
वसंवादे सफलध्यात्मयोगो नाम
षोडशोध्यायः॥ १६॥ शुभमस्तु श्री
सं १८९४ फाल्गुनशुदि एका
द

